

ZBIÓR
RAPORTÓW NAUKOWYCH

Pytania. Odpowiedzi.
Hipotezy: nauka XXI stulecie

Гданьск
30.05.2014 - 31.05.2014

Część 6

СБОРНИК
НАУЧНЫХ ДОКЛАДОВ

Вопросы. Ответы.
Гипотезы: наука XXI век

Gdańsk
30.05.2014 - 31.05.2014

Часть 6

УДК 930.1+32+159.9+316+101.1+082

ББК 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zl.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Pytania. Odpowiedzi. Hipotezy: nauka XXI stulecie„. (30.05.2014 - 31.05.2014) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2014. - 64 str.

ISBN: 978-83-64652-40-0 (t.6)

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji 30.05.2014 - 31.05.2014 roku. Gdańsk.

Część 6.

УДК 930.1+32+159.9+316+101.1+082

ББК 94

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane.

Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

Warszawa 2014

ISBN: 978-83-64652-40-0 (t.6)

"Diamond trading tour" ©

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKSCJA 9. NAUK HISTORYCZNYCH. (ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ)

1. Сініцький А.П..... 5
РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОСТІ УКРАЇНИ
2. Boboyev F..... 11
THE ROLE OF BAROTBEK IN THE ARMED RESISTANCE IN BUKHARA
AGAINST THE SOVIET REGIME
3. Сотников М.Г. 15
СИСТЕМА ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ РОС-
СИИ: ВОЗРОЖДЕНИЕ КОМПЛЕКСА ГТО

SEKSCJA 15. NAUK PSYCHOLOGICZNYCH. (ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

4. Печатнов А.В. 20
НЕОСТОРОЖНОСТЬ ПРИ ОБРАЩЕНИИ СОГНЕМ КАК ОСНОВНАЯ
ПРИЧИНА ТЕХНОГЕННЫХ И ЛЕСНЫХ ПОЖАРОВ
5. Смирнова М.П. 22
СУПЕРЕЧНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
6. Васильева Г. В. 26
ГОМОСЕКСУАЛЬНІСТЬ. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ
7. Тимченко Н.А..... 28
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШО-
ГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
8. Дмитерчук Т.О. 31
СПОСОБИ ЗАХИСТУ ВІД МАНІПУЛЯЦІЙ У ДРУКОВАНИХ ЗМІ

SEKSCJA 17. NAUKI SPOŁECZNE.(СОЦИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

9. Ермаков А.А. 34
К ВОПРОСУ О СВЯЗИ ИНДЕКСА ЦИТИРОВАНИЯ УЧЕНОГО И ЕГО
АВТОРИТЕТА В НАУЧНОМ СООБЩЕСТВЕ
10. Дунаева Ж. А..... 37
ПРИЧИНЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ «ЛАЙКОВ» В СОЦИАЛЬНЫХ
СЕТЯХ

SEKSCJA 23. FILOZOFIA. (ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ)

11. Муляр В. І.....	39
ЖАН-ЖАК РУССО: МИСЛИТЕЛЬ-БУНТАР ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА	
12. Панцир А.М.....	42
ОНТОЛОГІЯ ДОЗЕМНОГО ЖИТТЯ У ВІРОВЧЕННІ ЦЕРКВИ ІСУСА ХРИСТА СВЯТИХ ОСТАННІХ ДНІВ	
13. Карпицкий Н.Н.	47
СПЕЦИФИКА ТОТАЛИТАРНОГО СОЗНАНИЯ	
14. Литвинчук О. В.....	51
БУТТЯ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ	
15. Нагіленко І.А.....	53
ПОСТГЕНОЦИДНЕ СУСПІЛЬСТВО	
16. Пилюгина Е.В.....	55
СОБЫТИЕ И СО-БЫТИЕ: СОЦИАЛЬНАЯ РЕАЛЬНОСТЬ ПОСТМОДЕРНА В ПРИЗМЕ КОНЦЕПЦИИ Ж.Л.НАНСИ	

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОСТІ УКРАЇНИ

Ключові слова: регіональні особливості релігійності України, географічні регіони, релігія як соціальний інститут та форма суспільної свідомості, релігійні конфесії.

Keywords: regional characteristics of religion Ukraine, geographic area, religion as a social institution and a form of social consciousness, religious denomination.

Аналіз наукових джерел та сучасної соціокультурної ситуації в Україні дозволяють дійти висновку, що відродження української культури вимагає і відродження органічно пов'язаної з важливими історичними традиціями народного життя релігії, як духовного феномена. В Україні розпочався новий етап розвитку релігійних конфесій. Всупереч наївним прогнозам, які робили багато відомих мислителів різних часів, релігія як соціальний інститут та форма суспільної свідомості залишається важливим чинником суспільного життя і в сучасну епоху і залишиться ним принаймні у найближчому майбутньому.

Відтак, проблема збереження релігійних традицій постає особливо актуальною поряд з проблемою збереження національної ідентичності, з чим пов'язано відродження релігійних традицій, коли наука і релігія як форми суспільної свідомості починають інтегруватися, найбільш переконливим свідченням чого є фундаментальна праця «Ми віруємо» (1996 р.), авторами якої є колектив провідних науковців США (серед них – 24 лауреати Нобелівських премій з біології, хімії і фізики). У книзі (яка стала бестселером) науковці Сполучених Штатів Америки проголосили свою віру у Творця світу та заявили, що на підставі сучасних наукових даних виявлена гармонійна упорядкованість та узгодженість у будові людини і Всесвіту.

Зазначимо, що розвиток релігійної сфери України актуалізує потребу дослідження аналізу регіональних особливостей релігійності України, що виявляє такий напрям аналізу еволюції релігійної свідомості, якій притаманна складна внутрішня структура, яка зумовлюється її об'єктом і предметом дослідження та залежить від особливостей розвитку релігійної сфери, від територіальної організації.

Дослідження регіональних особливостей релігійності українського соціуму спираються на вітчизняну релігієзнавчу науку, де (у працях А.М. Колодного, Б.О. Лобовика, П.Л. Яроцького, Л.О. Филипович, О.Н. Сагана та багатьох інших учених) опрацьовані проблеми, пов'язані з теорією й історією релігії. Питання свободи совісті та державно-церковних відносин досліджуються у роботах В.Д.Бондаренка, М.М. Заковича, М.Ю.Бабія, В.Є.Єленського, В.О.Пашенка тощо. Проблема гуманізму та релігійні аспекти української духовності вивчаються такими сучасними дослідниками як А.М.Колодний, Л.О.Филипович, А.І.Пашук, В.П.Мельник, М.В.Кашуба, М.Г.Братасюк, О.І.Гринів, А.А.Фартушний, М.Гайковський та інші.

Особливо важливим для нас є дослідження українських релігієзнавців котрі досліджують територіальні організації релігійної сфери на різних геопросторових рівнях, які знайшли віддзеркалення у працях А.С. Ковальчука, О.О. Любцевої, К. В. Мезенцева, С. В. Павлова, В. О. Патійчука, О. І. Шаблія, Л. Т. Шевчук та ін.

Відтак, **метою** нашої статті є виявлення деяких регіональних особливостей релігійності України у контексті аналізу актуалізації релігійних конфесій у певних релігійно-географічних регіонах України.

Суттєво, що спеціальне широкомасштабне комплексне дослідження територіальної організації релігійної сфери України є однією із важливих умов вирішення багатьох соціально-економічних проблем територіальної організації українського суспільства [1, 38-40].

Відмітимо, що завдяки певній нормалізації державно-церковних стосунків, створенню реальної бази для функціонування релігійних організацій, загальній демократизації українського суспільства відбувається бурхливий процес відродження релігійно-церковного життя. За роки існування незалежної України мережа релігійних громад зросла майже на 3,5 тисячі одиниць. Найбільше новоутворених релігійних громад з'явилося у Закарпатській, Київській, Тернопільській, Львівській областях та Республіці Крим.

Нині Україна – це багатоконфесійна держава, де офіційно діє більш ніж 30 тис. релігійних громад, 100 конфесій, напрямків і толків. Найпомітнішими серед них є: Українська Православна Церква Московського Патріархату (УПЦ – МП), Українська Православна Церква Київського Патріархату (УПЦ-КП), Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ), Українська Греко-Католицька Церква (УГКЦ), Римо-Католицька Церква (РКЦ), Євангельські християни-баптисти (ЄХБ), християни віри Євангельської (ХВЕ), Адвентисти сьомого дня (АСД), свідки Єгови, а також мусульманська та іудаїстська релігійні конфесії, що становлять 97,1 % всієї релігійної мережі України.

Найвпливовішою складовою релігійного життя залишається православ'я. Загалом, станом на 2014 р. воно об'єднує більше 18 тис. громад, що становить більш ніж 52 % загальної кількості релігійних об'єднань.

Аналіз наукових історичних джерел та актуальної соціально-культурної ситуації засвідчує, що УПЦ – МП є домінуючою в українському православ'ї. На сьогодні вона складається з 55 єпархій, в яких діють 12714 громад віруючих, 214 монастирів, 20 духовних навчальних закладів, 109 періодичних видань, 4232 недільні школи та 35 братств. Церковну службу здійснюють 10456 священників. У 1991 р. церква отримала від Московської патріархії самостійність у управлінні, але канонічне підпорядкована патріарху Московському і всієї Русі – Кирилу. Управління церквою здійснює синод УПЦ на чолі з митрополитом Київським і всієї України Володимиром (Сабодан). Найбільша концентрація громад (УПЦ – МП) у східних та південних регіонах України.

УПЦ – КП керована патріархом Київським і Всієї Русі – України Філаретом (Денисенко), нараховує 34 єпархій, 4661 громаду, має 60 монастирів, 12 братств, 3132 служителів культу, 18 духовних навчальних закладів, 35 періодичних видань та 1461 недільну школу. Ця церковна організація виникла у червні 1992 р. в результаті об'єднання частини релігійних громад та духовенства УПЦ і УАПЦ. Управління церквою здійснює Вища церковна Рада на чолі з патріархом. Ця церковна організа-

ція виникла у червні 1992 р. в результаті об'єднання частини релігійних громад та духовенства УПЦ та УАПЦ. Управління церквою здійснює Вища церковна Рада на чолі з патріархом. Найбільше громад УПЦ-КП в Тернопільській, Івано-Франківській, Львівській та Київській областях.

Українська Автокефальна Православна Церква нараховує 14 єпархій, 1185 релігійних громад, близько 84 % яких знаходяться в Львівській області, 12 монастирів, 7 навчальних закладів, 294 недільні школи, 6 періодичних видань. Церковну службу здійснюють 706 священників. Структурне оформлення цієї релігійної організації було здійснене у 1990 р., коли на помісному соборі обрали першого в Україні патріарха (Мстислава). 1992 р. частина єпископату УАПЦ об'єдналася з окремими представниками УПЦ, утворивши УПЦ-КП. Противники цього об'єднання на чолі з патріархом Мстиславом не визнали здійсненого акту і невдовзі після смерті патріарха (вересень 1993 р.) провели свій помісний собор, обравши на ньому патріарха УАПЦ Дмитрія. На даний час очолює церкву предстоятель – митрополит Мефодій (Кудряков).

Досить активно відбувається відродження Української Греко-Католицької Церкви. УГКЦ на сьогодні нараховує 22 єпархії, 3765 громад віруючих, 120 монастирів, 16 духовних навчальних закладів, 28 періодичних видань, 1291 недільну школу та 2 братства. Церковну службу здійснюють 2625 священників. До цієї церкви відносяться також 19 греко-католицьких єпархій, що діють серед української діаспори в Австралії, Аргентині, Бразилії, Великобританії, Канаді, Німеччині, Польщі, Франції, Хорватії та США. В незалежній Україні здобула умови для динамічного розвитку і Римо-Католицька Церква. На сьогодні в державі діє 913 католицьких громад, що охоплюють всі області, 100 монастирів, 8 духовних навчальних закладів, 518 недільних шкіл, працюють 13 періодичних видань та 608 священнослужителів [2, risu.org.ua/uaindex/resourses/statistics/].

Загалом, як зазначає Н.Ю. Белікова, у період релігійного відродження кінця 80-х – 90-х рр. XX століття розвиток конфесій в Україні йшов шляхом кількісного та якісного зростання релігійних організацій з поступовим зміщенням уваги з організаційно-інституційних питань до пастирського служіння, тобто з поглибленням внутрішнього змісту їх діяльності [3,16-22].

Відтак, з кінця 80-х рр.. загальна кількість релігійних організацій в Україні зросла у 5 раз. За цей час значно урізноманітнілася конфесійна карта країни: з 18 церков, конфесій та напрямків вона збільшилася до 100. В роботі проаналізовано динаміку приросту релігійних різних конфесій протягом досліджуваного періоду, а також релігійні відмінності у конфесійній конфігурації та насиченості релігійними організаціями. Автор доводить, що на початковому етапі мережа релігійних громад у західних районах зростала набагато швидше, ніж в інших районах, але на кінець 90-х рр. темпи приросту поступово вирівнялися. Так, якщо у 1998 р. на Захід припадало 13% загальноукраїнського зростання числа громад, то на Донбас та Дніпропетровщину – 14,5 на Південь – 18%. Дуже динамічно зростала кількість релігійних організацій у центральних районах: з початку 90-х рр.. відсоток громад віруючих збільшився тут з 24,7 до 49,3; тільки за 1996-1998 рр. тут було утворено 1723 громади, що у 4,3 рази більше ніж у західних областях [4, 382].

Загалом, регіональні відмінності у конфесійній конфігурації та насиченості релігійними організаціями в Україні у період її становлення як незалежної держави

були помітними, але на кінець 90-х рр. XX століття виявляється тенденція до поступового вирівнювання темпів приросту та чисельності організацій традиційних конфесій, хоч домінування західного регіону ще зберігалось. У цей період найбільш численними та впливовими залишилися традиційні християнські конфесії – православ'я, католицизм та протестантизм.

При цьому, незважаючи на існуючий у православ'ї розкол, воно було найвагомішою складовою релігійного життя. Спостерігається активне відродження Української Греко-Католицької та Римо-Католицької Церков, а головною тенденцією, притаманною цим церквам, було поширення їх впливу на східні регіони України.

Характерним же для розвитку протестантизму був поступовий перехід більшості протестантських конфесій до церковного статусу та їх подальша соціалізація.

Таким чином, важливою рисою релігійно-церковного відродження України було поновлення релігійних напрямів, заснованих національними меншинами (так, найбільш впливовими з них є організації іудеїв та мусульман), для кожної з яких характерним є орієнтація на релігійні центри за кордоном. Тому єдиної церковної структури в Україні вони не набули, хоча вони і здійснюють активну культову та позакультову діяльність.

Велике значення набувають також і неорелігійні течії, які були привнесені в Україну іноземними місіонерами та не спиралися на вітчизняні культурно-релігійні традиції.

При цьому можна відмітити, що у конфесійній діяльності неорелігій протягом кінця XX – початку XXI ст. з'явилися позитивні тенденції: позбавлення екстремізму, інституалізація та соціалізація громад. У цей період важливим є також і активізація євангелізаційно-місіонерської та видавничої діяльності більшості релігійних організацій, спостерігається збільшення кількості культових будівель, швидко розвивається професійно зорієнтована та загальнопросвітницька релігійна освіта.

Негативним проявом релігійного відродження зазначеного історичного періоду стали міжконфесійні конфлікти, які, маючи історичні корені та підсилені сучасною політичною й соціально-економічною ситуацією, набули характеру загальнодержавної проблеми. Так, найбільшого розмаху та гостроти досягли православно-греко-католицький та міжправославний конфлікти, які відбуваються на тлі соціально-політичного протистояння різних політичних партій України.

Відтак, актуалізується ідея утворення єдиної української помісної православної церкви як засобу вирішення міжконфесійних конфліктів, хоча ця ідея не знайшла своєї практичної реалізації, оскільки УПЦ – МП сприймає себе правоприміщенням православної церкви колишнього СРСР. Відтак, і отримання автокефалії, ідея якої знаходиться в основі розколу, також не була вирішена через принципові розбіжності у поглядах конфліктуючих сторін [5, 24-26].

На наш погляд, вирішення зазначених актуальних проблем церковно-релігійного відродження України потребує аналізу географічного аспекту цього процесу з диференціацією так званого релігійно-географічного району (РГР). Як зазначає А.С. Ковальчук, релігійно-географічний район – це регіон України, на території якого проявляються стійкі специфічні ознаки (властивості, особливості) релігійної сфери, що сформувалися під впливом історичних та сучасних чинників і які відрізняють його від інших регіонів.

У склад РГР входять такі елементи територіальної структури релігійної сфери, як релігійно-географічні вузли, центри і ядра та пункти, в основі яких покладається функціональна неоднорідність корінних ланок концентрації релігійного життя, їх територіальне поєднання та функціональні зв'язки, а також територіальне поєднання самих поселень [6, 99-100].

За дослідженнями А.С. Ковальчука, нині можна говорити про 9 релігійно-географічних районів України: галицький, західно-волинський, закарпатський, буковинський, волино-подільський, центрально-північний, центрально-південний, кримський, східний [7, 96-122].

Відтак, зазначене вище дозволяє дійти певних висновків.

Україна є і була протягом останніх майже 1000 років поліконфесійною, але одночасно – монорелігійною (переважно християнською) країною. При цьому найбільш істотні закономірності і історичні, і сучасної територіальної організації релігійної сфери в Україні є тотожними. В історичній географії уніатської (греко-католицької) церкви виділяються дев'ять етапів, об'єднаних у три періоди: “волинсько-київський”, “києво-галицький” і “галицький, що відображають поширення греко-католицизму на українських історико-географічних землях в окремі часові періоди.

Важливим є також і те що за масштабами поширення і чисельністю в Україні панують традиційні християнські напрями: православ'я, католицизм, протестантизм. Проте відносно динамічно зростають позиції нехристиян (зокрема традиційних для українських земель мусульман та іудеїв) і неорелігійних (нетрадиційних для України) течій. Всього в Україні діє понад 100 конфесій, релігійних течій і напрямків. Кожна з конфесій має свої функціональні особливості, тому тільки виважена неупереджена конструктивна оцінка діяльності кожної із них є єдино правильною [8, 146].

Суттєвим є також і те що релігійні течії і конфесії в Україні доцільно класифікувати як за кількісними, так і якісними ознаками (за поширеністю, кількістю релігійних організацій, національно-етнічною ознакою, часом появи на українських землях, динамікою питомої ваги релігійних організацій, рівномірністю поширення).

Динаміка територіальної організації релігійної сфери України визначають як і суспільно-географічні, так і природно-географічні чинники. При цьому суттєвою особливістю релігійної сфери є те, що на її функціонування і територіальну організацію значний вплив має індивідуальний (особистісний) чинник. При цьому Україну можна поділити на 9 релігійно-географічних районів, кожний з яких характеризується специфічною сучасною релігійно-конфесійною ситуацією та історичними особливостями розвитку релігійної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Белікова Н.Ю. Проблема національної церкви в Україні // Наука. Релігія. Суспільство. Збірник доповідей V-ї міжнародної науково-практичної конференції “Роль науки, релігії та суспільства у формуванні моральної особистості”, Донецьк, 21 травня 1999. – Донецьк, 1999. – С.38-40.
2. Дані Державного департаменту у справах національностей та релігій. Релігійні організації в Україні (станом на 1 січня 2014 року) / risu.org.ua/uaindex/resources/statistics/.

3. Белікова Н.Ю. Міжконфесійні конфлікти в Україні та пошук шляхів їх подолання // Наука. Релігія. Суспільство. – 2000. – № 2 . – С.16-22
4. Історія України: Нове бачення. У 2 т. / Під ред. Смолія В.А. – К.: Україна., 1996. – Т.2. – С. 382.
5. Ковальчук А.С. Структура географії релігії // Український географічний журнал. – 1998. – № 1. – С.24-26.
6. Ковальчук А.С. Конфесії на Волині: історична ретроспектива та сучасний стан // Українська національна ідея: історія і сучасність: Наук.зб.- Житомир: Журфонд, 1997. – С. 99-100.
7. Ковальчук А.С. Релігійні організації в Україні на порозі XXI століття: тенденції територіального розвитку // Молода нація. – 1999. – №11. – С.96-122.
8. Крушинський В.Ю., Левенець Г.А. Історія України. Події. Факти. Дати. – К.: Зодіак, 1993. – С. 146.

THE ROLE OF BAROTBEK IN THE ARMED RESISTANCE IN BUKHARA AGAINST THE SOVIET REGIME

Resume

In this article was analyzed the activity of main hero of armed resistance against Soviet regime Barotbek inoq at the Bukhara region. He participated at military resistance against Soviet regime within 1921-1926 years.

Key words: Barotbek, armed resistance, Bukhara emirate, Emir Alimkhan, Soviet regime, Red Army, BPSR (Bukhara People's Soviet Republic), kurbashis, Enver Pasha, Ibrohimbek

Taking into account that the invasion of Bukhara by the Red Army and military activities against them is considered one of the most controversial or scientifically argumentative topics, a number of historians, philosophers, philologists have published several works and popular articles on this issue.

K.Rajabov was one of the first scholars in Uzbekistan history who put forward the term "istiqlolchilik" or offered to call such actions as armed movement against the Soviet regime instead of the term "bosmachilik" in his studies [1]. Moreover, armed activity against the Soviet government in Bukhara are described in the works of Uzbek historians as U.Rashidov[2] and N.Nazarov[3].

Uzbekistan has a wide ranged and ancient history. Therefore, it has always been attracting foreign researchers. The country's history in the Soviet period (1917-1991) is considered one of the most complicated and intricate times. The history of Uzbekistan in above-mentioned years including the matters as collapse of the Emirate of Bukhara and Khanate of Khiva; establishing BPSR (Bukhara People's Soviet Republic) and KPSSR (Khiva People's Soviet Republic); furthermore, armed activities held in these and later in other Central Asian republics; national territorial bordering and forming national republics are studied at that time and nowadays are also being studied with great interest. We can observe it in researches of D.Shevchenko [4], A.Pilev [5], K.Abdullaev [6] and B.Baymakhanov [7].

There were several *kurbashis* (military commanders) who organized armed movements against the policy of the Soviet government running in the country. On the other hand, the amount of forces, their positions, opportunities, power, way and form of fighting, the reasons of conquering and being defeated, military strategies and tactics, biography of famous kurbashis still have not been studied thoroughly. This article deals with some reflections about one of such kurbashis-Baratbek, who took actions in Bukhara.

Baratbek Inak is one of kurbashis who was fighting against the Soviet regime in eastern Bukhara whose main activity is connected with the Emirate of Bukhara which is inseparable part of Uzbek statehood. He was the son of Abdumuminbek from Bukhara, whose ancestors were commanders of Bukhara emirs. Baratbek had been serving in the position of

tura (official person) until the emirate collapsed. Baratbek fought courageously with his men while the Red Army was invading Bukhara in September, 1920 as well [8;129]. In addition, there is some information about these events in printed media: "Baratbek Inak and his men fought against red soldiers at the gates of Bukhara for several days in September" [9]. From this time on, that is from September 1920 to 1926, the activity of Baratbek was viewed in struggles against the Soviet government and in his persecution by the Red Army.

Later Bukhara was completely seized by the Red Army, then he escaped to Karki with his two men, met with Emir Alimkhan and they held a meeting in Khanabad. When emir left for Afghanistan, Baratbek Inak came to Mozori Sharif (Northern Afghanistan) with 26 officials and stayed there for 8 months with the support of emir.

The fights against Red Army were reaching their culmination in late summer of 1921. At the same time Baratbek with 400 men in Kulob, Davlatmanbiy with 400 men, Togay Sari with 100 men, Eshan Poshakhan with 300 men, Ismatbek with 60 men and other kurboshis were having several battles against Bolsheviks.[10;298]

After receiving a letter of emir Alimkhan through Buri Batash [11; 27] that challenged to obey to Enver Pasha, Ibrohimbek had to agree and submit to Enver Pasha. Enver Pasha organized a large kurultay of Turkistan kurbashis in Kofirun, Baysun from April 10 to 15, 1922. Baratbek also participated in kurultay where Enver Pasha was elected as a supreme head commander and political leader [12; 86-87]. When there was a disagreement between Enver Pasha and Ibrohimbek, Ibrohimbek had to change his direction. However, Baratbek Inak continued working for Enver Pasha a yasaulbashi. Eventually, both Enver Pasha and his commander Davlat Mohamed died in the battle against the Red Army in village Zargaronin the vicinity of Baljuvon [13;11].

All newspaper and magazines published in the Soviet period brought forward the Soviet ideology, the Soviet government was praised to the skies and any action opposed against immoral or inconsistent policy was not approved. Furthermore, we can encounter with incorrectly registered historical facts or the cases where there are a lot of mistakes and confusions in published materials. For instance, the date of Enver Pasha's death was registered as in August, 1923 [14], while he was killed in August, 1922 in the battle against Red Army.

Secondly, K. Aliev in his paper about the activity of one of the most powerful kurbashis in Kulab region, "Kurbashis of Enverpasha", published on March 5, 1926 in the sixth edition of the magazine "Yer yuzi", states that Baratbek worked for Doniyolbek for 2 years after the death of Envarpasha [15]. Nevertheless, it was Salim Pasha who controlled all kurbashis in Bukhara from the autumn of 1922 after the death of Enver Pasha.

Thirdly, it is reported that Baratbek worked for emir Alimkhan, Enver Pasha, Doniyolbek and Salim Pasha; the medals given by them were bereaved by the Soviet government. But there is no any opinion about Ibrohimbek who conducted several fierce battles. By the time Anvar Pasha came to Bukhara, Baratbek had been one of kurbashis of Ibrohimbek with whom they acted together. In the book "Mohammed Ibrohimbek lakay" N. Nazarov describes in details the struggles of Baratbek and Ibrohimbek against the Red Army.

Salim Pasha sent Baratbek from Beshchashma with a letter to hear from Jura Aminkurbashi, Azamxuja, Sadirhojiand Toshmurdashuy who were fighting against the Red Army in Zarafshan region. The status of Salim Pasha was not as excellent as that of Enver Pasha among kurbashis. [16; 236] Jura Amin welcomed Baratbek, suggested him to collaborate

and appointed him as his mirza. On the whole, BaratbekInak worked as mirza of Jura Amin from 1922, till he was arrested by the Red soldiers.

Further, Baratbek took part in destruction of two soviet aero planes seized by Jura Amin and in burning plenty of military weapons in village Laklaka, in April, 1923. The remains of the plane were carried away with the help of camels to remote distances by local people, and the cannonry set in the plane were taken away by Jura Amin's men [17;146].

On 26th of January, 1926 Baratbek Inak and all other participants of the movement against the Red Army were taken to the court under the chairmanship of Said Akhmedov in old Bukhara of Zarafshan region.

Finally, in the result of two days trial examination Baratbek was sentenced to be shot down. Other active men of Jura Amin like Ruzi son of Murat, Kushmurat son of Saidmurat, sons of Oytugdi kori were sentenced to get the lead and to confiscate their lands in behalf of the state fund; taking into consideration the young age of Bekmurat son of Achil, he was sentenced to carry out 10 year severe imprisonment and to be deprived of the citizenship right for 3 years. Last, Ikromhuja son of Saidhuja, Barakahuja son of Kilichhuja, Sohibuja son of Musohuja were also sentenced to execute 10 year severe imprisonment.

In conclusion, I would like to say that this article illustrates only some features of BaratbekInak's activity. Unfortunately there are no enough materials to study his activity systematically. There are some documents having been saved in Central State Archive fund under the numbers 1714 and p-1512. We hope that when these documents are put into scientific practice, there will be other illuminations related with this matter.

Literature:

1. Ражабов Қ. Истиклолчилик ҳаракати в Ферганский долине: сущность и основные этапы развития (1918-1924 гг.). Автореф. дисс... канд. ист. наук. – Т.: 1995. The same author. Вооруженное движение в Туркестанском крае против советского режима (1918-1924 гг.) Автореф. дисс. на соис. учен. степ. докт. ист. наук. – Т.: 2005.
2. Рашидов У. Бухоро босқини ва совет тузумига қарши кураш (1920-1924 й.). – Бухоро: Бухоро, 2008; Рашидов У., Рашидов Ў. Бухоронинг Россия билан иқтисодий ва сиёсий муносабатлари тарихидан (1900-1925 й.). – Бухоро, 2013.
3. Назаров Н. Муҳаммад Иброҳимбек Лақай. (Серия “Рабочие документы ИФЕ-АК”. Выпуск 24. Март 2007 г.). – Тошкент, 2007.
4. Шевченко. Д. Басмаческое движение. Политические процессы и вооруженная борьба в Средней Азии (1917-1931 гг.). Автореф. дисс. ... канд. ист. наук. – Иркутск, 2006.
5. Пылев А. Басмаческое движение в Средней Азии (1918-1934). Общие черты и региональные особенности. Автореф. дисс... канд. ист. наук. – Санкт-Петербург, 2007.
6. Абдуллаев К. От Синьцзяня до Хорасана. Из истории среднеазиатской эмиграции XX века. – Душанбе: Ирфон, 2009.
7. Баймаханов Б. Энвер паша және Туркістандағы улт-азаттық қозғалыс. Тарих ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация. – Алматы, 2010.
8. Амир Саййид Олимхон. Бухоро халқининг ҳасрати тарихи. Форсийдан А. Ирисов таржимаси. – Тошкент: Фан, 1991.
9. Алиев К. Анвар Пошонинг қўрбошилари // Ер Юзи № 6. 1926 йил 5 март.

10. Иркаев М. История гражданской войны в Таджикистане. Душанбе: Ирфон, 1971.
11. Назаров Н. Мухаммад Иброхимбек Лақай. (Серия “Рабочие документы ИФЕ-АК”. Выпуск 24. Март 2007 г.). – Тошкент: 2007.
12. Ражабов Қ. Бухорога қизил армия босқини ва унга қарши кураш. –Тошкент: Маънавият, 2002.
13. Баймаханов Б. Энвер паша және Туркістандағы улт-азаттық қозғалыс. Тарих ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация. – Алматы, 2010.
14. Ўрта Осиёда босмачилар хуружи // “Қизил Ўзбекистон”. 1929 йил 19 май.
15. Алиеф К. Анвар Пошонинг кўрбошилари // Ер юзи. № 6. 1926 йил 5 март.
16. Абдуллаев К. От Синьцзяня до Хорасана. Из истории среднеазиатской эмиграции XX века. – Душанбе: Ирфон, 2009.
17. Рашидов У., Рашидов Ў. Бухоронинг Россия билан иқтисодий ва сиёсий муносабатлари тарихидан. – Бухоро, 2013.

СИСТЕМА ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ РОССИИ: ВОЗРОЖДЕНИЕ КОМПЛЕКСА ГТО

ГТО / TRP

В 2013 г. население России впервые в новейшей истории выросло без помощи иммигрантов. «В позапрошлом 2012 году демографические показатели впервые вышли «в ноль», наблюдалась лишь микроскопическая убыль населения» [4] (рис. 1). Данные взятые у Росстата, свидетельствуют о том, что правительство находится в курсе современной демографической ситуации в стране и прогнозирует выход в положительное сальдо в этом вопросе.

Однако если двадцать лет назад возрастной пик рожениц составлял 20-25 лет, то сейчас активнее рожают дамы в возрасте 25-29 лет (рис. 2). Это обусловлено стремлением женщин до рождения первенца обзавестись работой и продвигнуться по карьерной лестнице как в европейских странах.

Однако когда сегодняшние школьницы и студентки войдут в активный возраст деторождения, в перспективе 10-15 лет может сказаться демографический спад рождаемости 1990-х гг. (рис. 3). «Уж слишком резким будет сокращение числа потенциальных матерей» [4].

Снижение уровня смертности в стране может служить еще одним способом улучшения демографической ситуации помимо повышения уровня рождаемости. «Первую строку неизменно занимает смертность от болезней системы кровообращения, на которые приходится 55% от общего числа умерших в стране» [6]. Болезни сердца занимают второе место. «На их долю приходится 29,1% от смертей по всем причинам» [6]. Однако факторы, развивающие эти болезни, разнообразны: малоподвижный образ жизни, неправильное питание, чрезмерное употребление алкоголя, табакокурение. «На сегодняшний день статистика смертности в России сообщает нам следующее: из 2.1 миллиона человек в год алкоголь виновен примерно в 700 тысячах, курение в 350-400 тысячах» [10].

«Вместе с тем запуск программы ГТО остро ставит вопрос о площадках для занятий спортом» [7], – отметил глава государства В.В. Путин.

Не имея аналогов Советского комплекса в современной России 13 марта 2013 г. президент Российской Федерации Владимир Владимирович Путин выступил с предложением о возрождении норм комплекса ГТО (Готов к труду и обороне). Президент отметил: «Думаю, что вполне уместно вспомнить позитивный опыт прошлых лет, когда в нашей стране действовал так называемый комплекс ГТО» [5].

В марте 1931 г. Всесоюзный Совет физической культуры (ВСФК) при Центральном Исполнительном Комитете (ЦИК) СССР утвердил физкультурный комплекс ГТО. Просуществовав до 1991 г., комплекс ГТО сыграл основополагающую роль в становлении советской системы физического воспитания и в развитии физкультурного движения в стране. В положении о Всесоюзном физкультурном комплексе ГТО

было записано следующее: «Всесоюзный физкультурный комплекс «Готов к труду и обороне СССР» является программной и нормативной основой советской системы физического воспитания»[9, с. 3].

ГТО в СССР представлял собой пяти ступенчатую систему. Первая ступень – «Смелые и ловкие» предназначалась к выполнению детьми 10 – 13 лет; вторая ступень – «Спортивная смена» разработана для детей 14 – 15 лет; и третья ступень – «Сила и мужество» была рассчитана на детей 16 – 18 лет. Всё это обеспечило преемственный комплекс от детского спорта к взрослому, окончательно оформившийся в Единую всеоюзную спортивную классификации (ЕВСК), созданной в 1935 – 1937 гг., которая включала в себя 34 вида спорта.

ЕВСК утверждал единые разрядные нормы, порядок их выполнения и присвоения спортсменам спортивных званий и разрядов. К 1972 году было введено еще две ступени ГТО. С распадом Советского Союза прекратил своё существование и комплекс ГТО.

В современных условиях сообщил президент: «предусматривается сдача спортивных нормативов в 11 возрастных группах – начиная с шести лет»[7]. Таким образом, контроль уровня здоровья подрастающего поколения начнется с более раннего возраста, а деление на большее число возрастных групп позволит лучше контролировать профилактические меры по поддержанию здоровья детей и взрослых.

Система в Советском Союзе внедрялась повсеместно и быстрыми темпами. За первые два года существования с 1931 г. по 1933 г. число сдавших нормы комплекса первых двух ступеней возросло с 24 тысяч человек до 835 тысяч.

В годы Великой Отечественной войны в разрушенном Сталинграде не останавливалась подготовка будущих фронтовиков. На начало 1945 г. обучалось «допризывников 1238 человек, из них по состоянию на 20 марта сего года обучено 949 ч., обучается в данное время 201 ч. И остаток к обучению 138 допризывников»[11, с. 11]. Здесь комплекс ГТО играл значительную роль в отборе и подготовке допризывников по различным военным специальностям.

Подобный исторический опыт актуален и сегодня при внедрении системы в современных условиях.

Реагируя на обращение президента, секретарь «Единой России» Ленинградской области Владимир Петров отметил 15 марта 2013 г.: «Единая Россия» запустила проект «Новая школа-территория спорта», который позволит привлечь более 80 процентов школьников региона к регулярным занятиям спортом. В Ленинградской области создается региональное отделение федерации школьного спорта. Сегодня важно изменить отношение детей к урокам физкультуры»[1].

Владимира Петров и его самарские коллеги по партии тоже не остались в стороне. Еще в феврале 2013 г. «единороссы области презентовали новый партийный проект «Надежда нации». Среди его основных задач – работа по патриотическому, культурному и духовно-нравственному воспитанию молодёжи. Одним из направлений деятельности было заявлено и возрождение норм ГТО»[2]. По инициативе «Добровольного общества содействии армии, авиации и флоту» (ДОСААФ) в регионе восстанавливается комплекс нормативов, и разрабатываются новые стандарты.

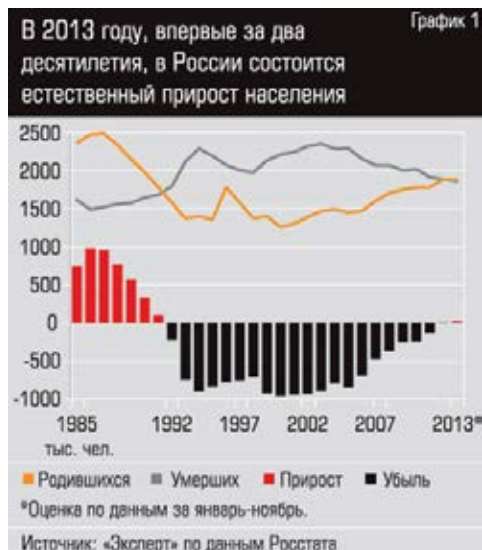

Рисунок 1. «прирост населения России»

Рисунок 2. «Средний возраст рожениц»

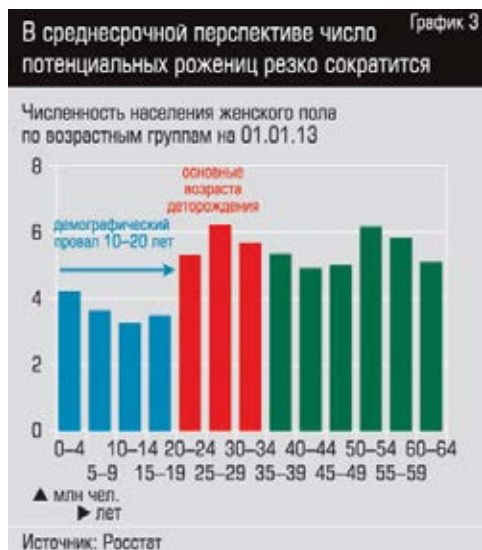

Рисунок 3. «Численность населения женского пола по возрастным группам»

Год спустя – 24 марта 2014 г. В.В. Путин на заседании Совета по развитию физической культуры и спорта постановил: «Ввести в действие с 1 сентября 2014 г. в Российской Федерации Всероссийский физкультурно-спортивный комплекс «Готов к труду и обороне» (ГТО) – программную и нормативную основу физического воспитания населения» [12].

Внедрение комплекса планируется поэтапно. Первый этап «будет организационно-экспериментальным и продлится до 1 сентября нынешнего года. За это время в 12 субъектах должно пройти практическое исследование видов испытаний и нормативов, которые придется сдавать людям» [8].

Второй этап продлится до августа 2015 г. «В ходе него будет тестироваться различные модели введения комплекса

ГТО на федеральном, региональном и муниципальном уровнях» [8].

На третьем этапе с сентября 2015 по декабрь 2016 г. «планируется введение комплекса ГТО во все образовательные организации» [8].

На заключительном реализационном этапе с января 2017 г. «Всероссийский физкультурно-спортивный комплекс «Готов к труду и обороне» должен быть введен по всей стране и для всех возрастов» [8].

Для отслеживания уровня сдачи нормативов и тем самым мотивирования школьников президент «предложил вносить оценку уровня физической подготовки школьника в аттестат и учитывать её при поступлении в вузы»[3].

В вопросе здравоохранения нации и поддержания демографического роста идея возрождения комплекса ГТО стоит наиболее актуально. Подобная обязательная система могла бы отслеживать уровень здоровья во всех возрастных группах, оказывать своевременную медицинскую помощь, а так же профилактическую работу по предотвращению различных заболеваний.

Так же система ГТО могла бы своевременно и заранее давать представления районным и областным военкоматам об уровне здоровья призывников, что улучшило бы уровень подготовки защитников Родины.

Ну и конечно комплекс дал бы новый виток в развитии спорта и современной спортивной инфраструктуры в стране.

Литература:

1. Возрождение норм ГТО позволит привлечь молодежь к спорту: [Электронный ресурс] // «Единая Россия» официальный сайт партии. URL: <http://er.ru/news/2013/3/15/vozrozhdenie-norm-gto-pozvolit-privlech-molodezh-k-sportu-petrov>. (Дата обращения: 21.03.2014)
2. Единороссы региона обсудили возможное возрождение норм ГТО: [Электронный ресурс] // «Единая Россия» партийные проекты. URL: <https://proj.edinros.ru/news/edinorossy-regiona-obsudili-vozmozhnoe-vozrozhdenie-norm-gto>. (Дата обращения: 21.03.2014)
3. Елена Пацар. В чем суть системы ГТО и зачем её решили возродить? // Аргументы и факты. 2014. URL: <http://www.aif.ru/dontknows/answer/1130939>. (Дата обращения: 31.03.2014)
4. Иван Рубанов. Крест на «русский крест»: // Эксперт online. 2014. №3 (882). URL: <http://expert.ru/expert/2014/03/krest-na-russkij-krest>. (Дата обращения: 21.03.2014)
5. Нормы ГТО могут возродить в России: [Электронный ресурс] // РИА Новости. URL: <http://ria.ru/sport/20130313/927113790.html#ixzz2t5varqHI>. (Дата обращения: 31.03.2014)
6. От чего умирает Россия?: [Электронный ресурс] // MED Новости. URL: <http://medportal.ru/mednovosti/corp/2013/09/05/081russia>. (Дата обращения: 21.03.2014)
7. Путин возродил ГТО: сдавать нормативы будут с 6 лет [Электронный ресурс] // РБК. URL: <http://top.rbc.ru/society/24/03/2014/913185.shtml>. (Дата обращения: 31.03.2014)
8. Россияне будут сдавать нормы ГТО на протяжении всей жизни: [Электронный ресурс]. URL: <http://mosathletics.ru/news/item/1975>. (Дата обращения: 22.05.2014)
9. Сааков, Г. Старты ГТО: монография [Текст]/ Г. Сааков. – Волгоград: Нижне – Волжское книжное издательство, 1992 – 106 с.
10. Смертность в России: [Электронный ресурс] // Как бросить курить? URL: <http://ne-kurim.ru/articles/stat/smertnost-v-rossii>. (Дата обращения: 10.04.2014)
11. Справка о состоянии работы Всеобща допризывников 1928 года рождения по районам города Сталинграда // ЦДНИВО Ф. 71 – Справки инструкторов рай-

комов ВКП(б) о выполнении постановления бюро обкома и горкома ВКП(б) «О мерах усиления борьбы с дезертирами и усиления бдительности». Справки инструкторов Горком ВКП(б) о всеобщем обучении допризывников (13 марта 1945 – ноябрь 1945). Оп. 5. Д. 75. Л. 35.

12. Указ Президента Российской Федерации от 24 марта 2014 г. № 172: [Электронный ресурс] // Российская газета – федеральный выпуск №6340. URL: <http://www.rg.ru/2014/03/26/gto-dok.html>. (Дата обращения: 22.05.2014)

Васильєва Ганна Вікторівна
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної психології
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

ГОМОСЕКСУАЛЬНІСТЬ. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ

Keywords: personal identity, homosexuality, stigma

Питання гомосексуальності та гомосексуальної ідентичності в сучасній українській науці, як і в українському суспільстві в цілому досить загострилось. На наш погляд це пов'язано з широким колом історичних, культурологічних та соціально-психологічних контекстів. У нашому сучасному українському суспільстві людина з гомосексуальною орієнтацією стигматизується, що ускладнює соціальну адаптацію та якість життя в цілому. Стигма визначається як ознака зневаги чи недовіри, яка відділяє людину від інших. [10, с. 65]. Як би не визначалася стигма, вона, так чи інакше, призводить до негативних переживань і перш за все викликає почуття сорому. Переживання стигми супроводжуються такими почуттями та станами:

- почуття сорому
- почуття провини
- скритність
- Роль «паршивої вівці» в сім'ї
- самотність
- соціальне відторгнення
- дискримінація

Таким чином, стигматизація досить вагомо впливає на формування ідентичності людей з гомосексуальною орієнтацією. У цілому поняття ідентичності зустрічалося досить рідко у вітчизняній сучасній психології до початку 90-х років. Популяризатором досліджень різних аспектів ідентичності у радянській філософії став І. С. Кон. Використовуючи висновки та ідеї вітчизняних і зарубіжних авторів, він інтерпретував ідентичність як умовний конструкт особистості. Цей конструкт не є статичним і постійно містить динамічні мотиваційні тенденції, врівноважує внутрішні і зовнішні імпульси [4]. У наш час дослідження ідентичності часто стосуються гендерних, національних, расових, сексуальних відмінностей. Це дає поштовх до пошуку нових методологічних підходів до вивчення цього феномену [2;3;5;7].

Нами розглядається ідентичність як стійко пережита тотожність Я у часі і просторі; вона передбачає автентичність самосприйняття, високий рівень інтеграції приватних динамічних і суперечливих образів Я в єдину зв'язну систему, завдяки чому оформляється і зберігається стійке, узагальнене і цілісне індивідуально-особистісне самовизначення, що є підтриманим і поділеним спільністю значущих інших [8].

Дослідження гомосексуальності у вітчизняній та зарубіжній науці пройшли ряд етапів: від стигматизації і патологізації – до спроб феноменологічного опису явища. У наш час гомосексуалізм виключено зі списку психічних розладів, проте це пи-

тання продовжує викликати дискусії як серед вітчизняних учених, так і за кордоном. Більшістю фахівців визнано, що гомосексуальність не є хворобливим станом, девіацією, психічним відхиленням, не спричиняє за собою психопатологічних характеристик, не є соціально небезпечною формою статевої поведінки. Проте існує інша позиція. Так, Г.С. Кочарян наводить дані про те, «що вилучення гомосексуалізму з розряду патології супроводжувалось гальмуванням його досліджень і стало вагомим чинником, що перешкоджає його лікуванню» [6, с.131]. Таким чином, питання гомосексуальної ідентичності потребує подальшої концептуалізації, одним із шляхів може бути розгляд особливостей ранніх об'єктних стосунків, що зумовлює формування певної особистісної структури та набору захисних механізмів. Проблема гомосексуальності не може бути вичерпана дослідженням окремих проявів сексуальності, чи її порушень, а повинна розглядати саме особистісну ідентичність як основу, базову структурну частину особистості. Нами запропоновано дослідження особливостей та типів захисних механізмів як таких, що по перше формуються під впливом ранніх об'єктних стосунків, по друге захисна структура обумовлює особливості соціальних стосунків, що лежать в основі формування ідентичності особистості.

Список використаної літератури

1. Заковоротная М.В. Идентичность человека: Социально- философские аспекты / М.В. Заковоротная. – Ростов н /Д.: Изд-во СКВЦ ВШ. – 1999. – 200 с.
2. Ижванова Е. М. Развитие полоролевой идентичности в юношеском и зрелом возрасте: дис... канд. психол. наук: 19.00.13 / Елена Михайловна Ижванова. – М., 2004. – 211с.
3. Ічанська О.М. Становлення особистісної ідентичності в ранньому юнацькому віці: дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Олена Михайлівна Ічанська. – К., 2002. – 230 с.
4. Кон І. Світанкове місячне сяйво. Лики та маски одностатевого кохання / Ігор Кон. – Львів: НВФ «Українські технології», 2011. – 507с.
5. Коростеліна К.В. Структура і динаміка системи соціальної ідентичності: дис... докт. психол. наук: 19.00.05 / Карина Валентинівна Коростеліна. – 2003. – 489 с.
6. Кочарян Г. С. Психотерапия гомосексуалов, отвергающих свою сексуальную ориентацию: современный анализ проблемы / Г.С.Кочарян // Психиатрия и медицинская психология. – 2010. – №1–2 (24–25). – С. 131–141.
7. Найдовська І. В. Особливості життєвого стилю жінок у залежності від типу їх гендерної ідентичності: дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / Інеса Валентинівна Найдовська. – К., 2003. – 199 с.
8. Соколова Е.Т. К обоснованию клинико-психологического изучения расстройства гендерной идентичности / Соколова Е.Т, Бурлакова Н.С, Лэонтиу Ф. // Вопросы психологии. – 2001. – №6. – С. 3-16.
9. Эриксон Е. Идентичность: юность и кризис / Е. Эриксон. – М., 1996. – 634 с.
10. Byrne P. Stigma of mental illness and ways of diminishing it / Advances in Psychiatric Treatment, Vol. 6, 2000, pp. 65-72.

Тимченко Н.А.

Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТИ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ключові слова/*Key words*: самооцінка/self-appraisal, самоконтроль/self-control, оцінні судження/estimation judgement, оцінна діяльність/estimation activity, молодший шкільний вік/ primary school pupils.

Самооцінка пов'язана з однією із центральних потреб людини – потребою в самоствердженні, із прагненням людини знайти своє місце в житті, затвердити себе як члена суспільства в очах оточення і у своїх власних думках.

Людина стає особистістю в результаті спільної діяльності й спілкування. Пізнаючи якості іншої людини, особистість одержує необхідну інформацію, яка дозволяє сформуванню власну оцінку. Людина, вже знаючи дещо про себе, придивляється до іншої людини, порівнює себе з нею, припускає, що й та небайдужа до його особистісних якостей, вчинків, проявів; все це входить у самооцінку особистості й визначає її психологічне самопочуття. Під впливом оцінки оточуючих, в особистості поступово складається власне відношення до своєї особистості, а також окремих форм власної активності: спілкування, поведінки, діяльності, переживань. У процесі спілкування вона постійно порівнює себе з еталоном і залежно від результатів перевірки виявляється задоволеною або незадоволеною.

Проблема виникнення й розвитку самооцінки є однією із центральних проблем становлення особистості дитини.

Молодший шкільний вік є періодом інтенсивного формування самооцінки. Це обумовлено включенням дитини в нову суспільно значиму й оцінювану діяльність, істотним розширенням кола спілкування.

Самооцінка як найважливіший механізм регуляції поведінки відіграє значну роль в оволодінні дитиною навчальною діяльністю, в реалізації її можливостей і здібностей, у встановленні дружніх відносин з однолітками.

Адекватна самооцінка лежить в основі формування у дитини впевненості в собі й своїх можливостях, виступає підставою для розвитку особистої повноцінності й компетентності. Неадекватна самооцінка (як завищена, так і занижена), навпаки, перешкоджає розкриттю і реалізації можливостей і здатностей дитини, веде до виникнення внутрішніх конфліктів, порушень спілкування й у цілому свідчить про неблагополучний розвиток особистості дитини.

Як і всі інші особливості особистості, самооцінка дитини складається у процесі виховання, в якому основна роль належить родині та школі. За твердженням О.Л. Зверевої, родина – головний інститут виховання. Те, що людина здобуває в родині, вона зберігає протягом усього наступного життя. У родині формуються основи особистості [2].

Велике значення в становленні самооцінки молодшого школяра, на думку М. Феннел, має стиль сімейного виховання, прийняті в родині цінності. У цьому випадку рівень самооцінки виступає як показник нервово-психічного здоров'я підростаючого покоління. Заохочення (подарунки, слова схвалення), підтримуючи й закріплюючи конкретну поведінку, працюють на формування позитивної оцінки себе, а покарання й ігнорування – на негативну оцінку себе в сьогоднішній день. Родина, у першу чергу, може допомогти дитині перебороти об'єктивно виникаючі труднощі [5].

Л.С.Виготський припускав, що саме у семирічному віці починає складатися самооцінка – узагальнене, стійке, позаситуативне й, разом з тим, диференційоване відношення дитини до себе. Самооцінка опосередковує відношення дитини до самої себе, інтегрує досвід її діяльності, спілкування з іншими людьми. Ця найважливіша особистісна інстанція, що дозволяє контролювати власну діяльність із погляду нормативних критеріїв, будувати свою цілісну поведінку відповідно до соціальних норм [1].

З надходженням у школу в житті дитини починається новий період; провідною формою її діяльності стає навчальна діяльність із її особливим режимом, особливими вимогами до її нервово-психічної організації та особистісних якостей.

Молодшому школяру в навчальній діяльності необхідне вміння ставити мету і контролювати свою поведінку, керувати собою. Щоб керувати собою, необхідні знання про себе, оцінка себе. Процес формування самоконтролю залежить від рівня розвитку самооцінки. Молодші школярі можуть здійснювати самоконтроль тільки під керівництвом дорослого й за участю однолітків. У цьому зв'язку, уважається, що потужним фактором впливу на самооцінку молодшого школяра виступає оцінка вчителя. Оцінюючи знання, учитель одночасно оцінює особистість, її можливості та місце серед інших.

За твердженням Ф.В. Костильова, успіхи й невдачі в навчанні, оцінка вчителем результатів навчальної праці починають визначати і відношення дитини до самої себе, тобто її самооцінку. В учня в освітньому процесі формується установка на оцінку своїх можливостей – один з основних компонентів самооцінки, у якій відбивається те, що дитина довідається про інших, і її зростаюча власна активність, спрямована на усвідомлення своїх дій і особистісних якостей [3].

Культивуванню низької самооцінки в невстигаючих дітей сприяють так само ще більш низькі, ніж оцінки вчителя, оцінки однокласників, які переносять неуспіхи невстигаючих дітей у навчанні на всі інші сфери їхньої діяльності. Уже в другому

класу у відмінно встигаючих дітей формується завищена самооцінка, зневажливе відношення до всіх тих, хто не є відмінником. У навчальній діяльності учнів є значна, із класу в клас зростаюча диспропорція між обсягом і складністю наукової інформації, що їм слід засвоїти, і тими способами, які їм для цієї мети даються.

Необхідність сформувати в дітей молодшого шкільного віку контроль і самооцінку не викликає ніяких сумнівів. Дослідження Г. Рейчлінд показують, що чим раніше зрозуміє молодший школяр необхідність постійного самоконтролю, тим краще [4].

У ході освітнього процесу в школярів поступово зростає критичність, вимогливість до себе. Першокласники переважно позитивно оцінюють свою навчальну діяльність, а невдачі зв'язують тільки з об'єктивними обставинами. Другокласники й, особливо, третьокласники ставляться до себе вже більш критично, роблячи предметом оцінки не тільки гарні, але й погані вчинки, не тільки успіхи, але й невдачі в навчанні.

Вплив педагога на формування самооцінки школярів, безсумнівний. Організувати навчальну роботу, учитель повинен співвідносячи результати, що досягаються дітьми, не тільки з їхніми розумовими здатностями, але й із самооцінкою дитини, її власними уявленнями про характер і рівень реалізації своїх можливостей у різних навчальних ситуаціях. Від цих поглядів залежить більша або менша впевненість учня у своїх силах, усвідомлення результату як успіху або неуспіху, відношення до допущених помилок. Вибір для рішення завдання залежно від ступеня його труднощів і ряд інших найважливіших моментів навчальної діяльності, у яких виражаються вже не розумові здатності самі по собі, а особистісний фактор, що впливає на формування адекватної самооцінки молодшого школяра.

Самооцінка молодшого школяра динамічна й у той же час має тенденцію до стійкості, переходить надалі у внутрішню позицію особистості, стає мотивом поведінки. Саме в даному віці необхідно створювати умови для формування адекватної самооцінки у дітей.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выготский. – М., Педагогика, 1991. – 436с.
2. Зверева О.Л. Семейная педагогика и домашнее воспитание детей / О.Л. Зверева, А.Н. Ганичева. – М.: Сфера, 2009. – 256 с.
3. Костылёв Ф.В. Учить по-новому. Нужны ли оценки, баллы. Книга для учителя / Ф.В. Костылёв. – М.: Владос, 2005. – 104 с.
4. Рейчлин Г. Карманный справочник для родителей / Г. Рейчлин, К. Винклер. – М.: АСТ, 2007. – 359 с.
5. Феннел М. Как повысить самооценку / М. Феннел. – М.: АСТ, 2005. – 287 с.

К ВОПРОСУ О СВЯЗИ ИНДЕКСА ЦИТИРОВАНИЯ УЧЕНОГО И ЕГО АВТОРИТЕТА В НАУЧНОМ СООБЩЕСТВЕ

В статье на основании данных опроса предпринимается попытка выявить связь между авторитетом исследователя в научном сообществе и значением его индекса цитирования

Ключевые слова: индекс цитирования/Citation index, авторитет ученого/ authority of the scientist, научное сообщество/ scientific community

Проблема связи между авторитетом ученого в научном сообществе и индексом цитирования неоднократно попадала в сферу внимания исследователей. Тем не менее, полученные результаты либо не учитывают специфику российского общества на данном этапе его развития, либо не рассматривают констатируемую связь в качестве особого предмета своего исследования. С одной стороны имеется широкий спектр работ, в которых индекс цитирования упоминается как один из факторов, который, наряду с другими, может быть учтен при выявлении статуса ученого [4, 6, 3,2]. С другой стороны, существует обширный корпус исследований, в которых дается содержательный анализ индекса цитируемости, в том числе, указывающих и на присутствие связи между авторитетом ученого в научном сообществе[7,8, 1,5].

Значение индекса цитирования может иметь два аспекта. С одной стороны объективное значение этого индекса, устанавливаемое по базе данных РИНЦ, с другой стороны – информированность об индексе цитирования. В ходе опроса сотрудников институтов системы РАН просили назвать тех коллег, чье мнение об их работе для них значимо, а так же одну статью, которая оказала влияние на их собственные исследования.

Чтобы проверить гипотезу о наличии связи индекса, прежде всего, следует посмотреть на значение индекса цитирования тех авторов, которых респонденты назвали в качестве авторитета. В данном случае значение индекса цитирования названных авторитетов было выявлено по базе данных РИНЦ.

Чтобы избежать некорректности сравнений для различных областей знания все индексы цитирования были переведены в проценты, где за 100% бралось максимальное значение для данной области знания. Если значение индекса цитирования составляло менее 1% процента, ему присваивалось значение 0. Таким образом, была получена количественная шкала, позволяющая оценить изменения индекса цитирования авторитета.

В результате обработки полученных наблюдений получилась не вполне ожидаемая картина. Как видно на Диаграмме 1, подавляющее большинство авторитетов (48%) имеют значение индекса цитирования равное 0. А более 50% от максимального

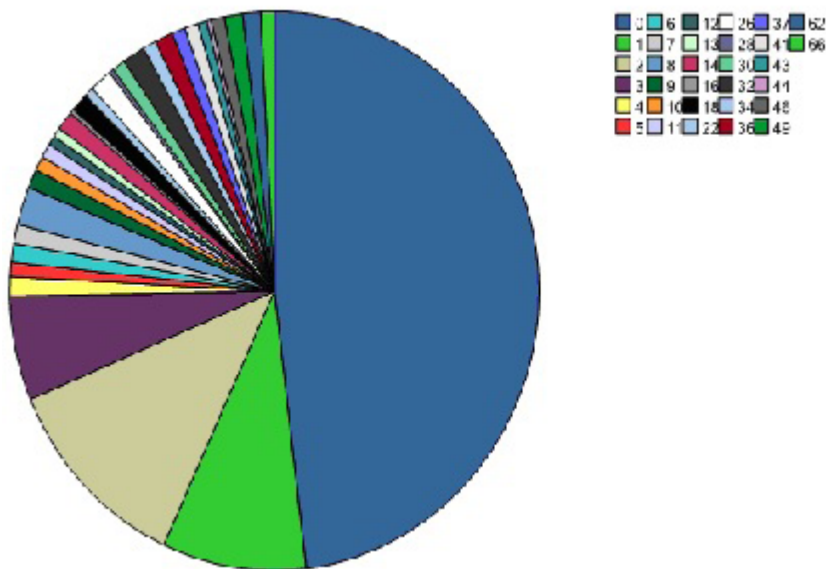

Диаграмма 1. Значение индекса цитирования (в%) названных респондентами авторитетов

для данной области значения индекса цитирования имеют только 1,9% авторитетов, указанных респондентами.

Исходя из этого уже очевидно, что индекс цитирования не соотносится с тем, кого члены научного сообщества признают авторитетов.

Если внимательно посмотреть на полученный ряд данных (Рисунок 1), то видно, что он обладает низкой гомогенностью, а так же, имеющееся распределение не соответствует теоретическому нормальному распределению (Эксцесс=5,77). Исходя из этого, следует предположить, что данные не являются достаточно надежными для того, чтобы сделать вывод о связи между значением индекса цитирования и признанием исследователя в качестве авторитета. Наличие асимметрии в распределении (=2,52), так же не позволяет делать вывод об обратной зависимости.

Таким образом, можно сделать вывод, что авторитет ученого мало зависит (или вообще не зависит) от значения его индекса цитирования.

Практически такая же картина вырисовывается в случае со значимыми публикациями (Рисунок 2). 39,3% из названных респондентами значимых для них статей имеют индекс цитирования равный 0.

При формировании ряда значений индекса цитирования публикаций, которые респонденты отметили как значимые, брались абсолютные показатели количества цитирований данной работы. Максимальное количество ссылок на названную респондентом публикацию было равно 167. Но при этом, мода = 0, а среднее количество цитирований названных публикаций = 10. Исходя из этого, можно сделать вывод о том, что больше 80% публикаций, названных респондентами, имеют индекс цитирования от 0 до 10. Остальные 20 % имеют более высокий индекс цитирования.

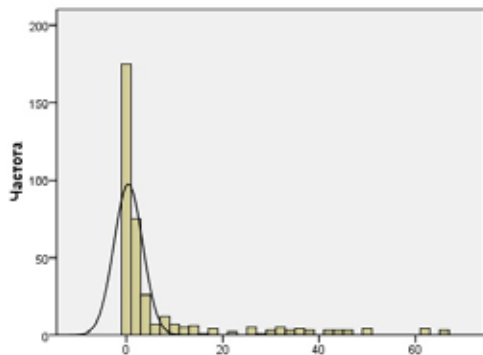

Рисунок 1. Индекс цитирования авторитета в %

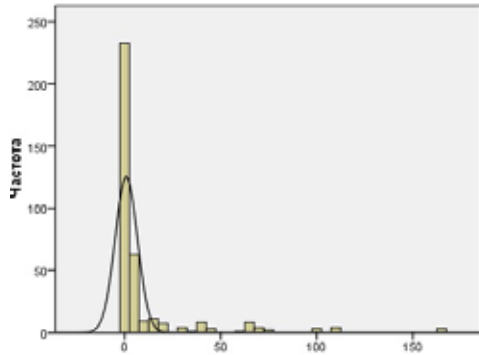

Рисунок 2. Значение индекс цитирования публикации

Здесь имеет место распределение, так же как и в случае с индексом цитирования авторитета, далекое от нормального, дающее высокое значение асимметрии и эксцесса. Это так же снижает надежность данных, что препятствует уверенно сделать вывод о наличие связи. Но как показывают полученные данные, изначальная гипотеза о том, что чем более значима статья, тем больше на нее ссылаются – не нашла своего подтверждения.

Литература

1. Вознякевич Е.Е. Проблема научной дискуссии в условиях концептуального плюрализма // Мысль: Журнал Петербургского философского общества. 2008. Т. 7. № 1. С. 212-218.
2. Гельфанд М. От «списков Штерна» – к карте российской науки // Троицкий Вариант. – 2011. N 72. С. 4–5.
3. Дроздов А.Л. Наукометрия и наука в России // Вестник Дальневосточного отделения РАН. 2004. N 2. С. 3 – 8.
4. Маркусова В. Осторожно – индекс цитируемости! // Поиск. 1997. № 44(442). 1997. 25 октября
5. Маршакова И.В. Система цитирования научной литературы как средство слежения за развитием науки. М.: Наука, 1988.
6. Михайлов О.В. Цитируемость ученого: важнейший ли это критерий качества его научной деятельности? // Науковедение. 2001. Т.3, N 1. С. 201–207.
7. Наука в России в цифрах. Статистический сборник. М.: ЦИСН, 2004. 96 с.;
8. Нортон Д., Каплан Р. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. М., Олимп-Бизнес, 2008. 416 с

ПРИЧИНЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ «ЛАЙКОВ» В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ

Ключевые слова/Keywords: нравится/like, социальная сеть/social network, Интернет/Internet

Стремительное развитие и распространение информационных технологий привело к кардинальным изменениям в способе общения между людьми. По данным Федерального агентства по печати и массовым коммуникациям, в 2012 г. к наиболее часто используемым ресурсам относились почтовые и поисковые серверы, счетчики и рейтинги, социальные коммуникации (сети) [1]. По оценке Всероссийского центра изучения общественного мнения (ВЦИОМ), в 2012 г. 82 % от общего числа пользователей было зарегистрировано в социальных сетях, в 2010 г. этот показатель составил 52 % [2], что наглядно подтверждает их популярность. В марте 2014 г. на сайте Российской Газеты было опубликовано результаты исследования, проведенного компанией «Mail.ru Group», согласно которому наибольшей популярностью среди российской интернет-аудитории пользуется сеть «ВКонтакте» (52,7 миллиона человек), второе место занимает ресурс «Одноклассники» (42,6 миллиона человек). Третье, четвертое и пятое места достались социальным сетям «Мой мир» (30,6 миллиона человек), «Facebook» (размер российской аудитории – 25,4 миллиона человек) и «Twitter» (11,6 миллиона пользователей в России) [3]. Интересным является тот факт, что возраст наиболее активных пользователей социальных сетей составляет 25-34 года (27 %). Для «Facebook» характерна более взрослая аудитория, в то время как «Twitter» и «ВКонтакте» предпочитает молодежь в возрасте до 24 лет. Доля людей старше 55 лет в каждой проанализированной сети едва ли превышает 11 % [3].

Активное использование социальных сетей неразрывно связано с оценкой фотографий, сообщений, видео- и аудиозаписей посредством кнопки «лайк» (от англ. «like» – нравится) и оставлением к ним своих комментариев. Термин берет свое начало с самой крупной социальной сети современности – сайта Facebook.com, основанной М. Цукенбергом, Э. Саверином, Д. Московичем и К. Хьюзом. Позже идея оценивания записи с помощью специальной кнопки, значительно сокращающей время пользователя на выражение своего отношения, получила широкое распространение, однако весьма очевидно, что в настоящее время функция «лайка» заметно расширилась, в связи с чем мы постарались выявить наиболее частые причины, по которым пользователи положительно оценивают записи в сети.

Во-первых, для некоторых людей крайне важно поставить «лайк» человеку, с которым они находятся в дружественных или приятельских отношениях, желая сделать ему комплимент и поддержать. Более того, взаимные «лайки» улучшают отношения вне сети.

Во-вторых, пользователи пытаются создать определенный имидж, нажимая кнопку «мне нравится», например, под политическими или научными статьями, тем самым стараясь произвести впечатление человека, который успешно ориентируется в указанных сферах.

Следующей причиной мы считаем желание оказать помощь в распространении информации, характер которой может быть различен (поиск пропавших без вести лиц, сбор средств на лечение за рубежом, акции помощи бездомным животным и т.д.)

Еще одним фактором, побуждающим пользователей использовать «лайк», является желание «быть как все», т.е. лицо положительно отмечает запись, которая уже набрала множество отметок.

В-пятых, «лайки» применяются для дальнейшего быстрого поиска информации, и, соответственно, экономии времени, когда пользователь отмечает определенную запись, чтобы при необходимости вернуться к ней позже, а не бороздить просторы социальной сети.

Таким образом, социальные сети являются перспективным видом медийной коммуникации, аудитория которых с каждым годом возрастает. При этом действительное положительное отношение к той или иной заметке не является единственной причиной социального «лайка».

Литература:

1. Интернет в России. Состояние, тенденции, перспективы развития: отраслевой доклад [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://window.edu.ru/resource/163/79163> (дата обращения: 01.05.2014)
2. Россияне «в сети»: рейтинг популярности социальных медиа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wciom.ru/index.php?id=459&uid=112476> (дата обращения: 01.05.2014)
3. Благовещенский А. Женщины в России любят социальные сети больше мужчин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2014/03/24/mail-socseti-site.html> (дата обращения: 01.05.2014)

Муляр В. І.

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри гуманітарних і соціальних наук
Житомирського державного технологічного університету

ЖАН-ЖАК РУССО: МИСЛИТЕЛЬ-БУНТАР ЭПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА

Серед французьких просвітників XVIII століття ім'я Жан-Жака Руссо (1712-1778 рр.) привертає особливу увагу. Такий його статус був зумовлений низкою причин. Насамперед, його різноманітною обдарованістю: він був і композитором, і музичним критиком, і романістом, і ботаніком, писав есе, памфлети, але особливо прославився як філософ-мораліст та інтелектуал з політичної філософії. З іншого боку, Ж.-Ж. Руссо вирізнявся неймовірно складним, можна сказати, навіть параноїдальним характером, що наклало відбиток на стиль і зміст його поглядів. У результаті цей французький мислитель набув слави з усіх боків: як позитивних, так і негативних. Його неординарність, а часом і парадоксальність думок і висновків були настільки вражаючими, що і до сьогодні в експертно-науковому середовищі немає чіткої, більш-менш узгодженої позиції щодо оцінки його постаті і внеску в історію французького просвітництва. “ В XVIII столітті він був *enfant terrible* (жахливим дитям) Просвітництва, заперечуючи статус-кво і піддаючи сумніву концепцію прогресу. В XIX столітті в його особі вбачали скоріше речника французької революції або засновника романтичного руху. Критики XX століття часто прославляють його як фундатора західної демократичної традиції або ж ганьблять як провісника тоталітаризму. Сам спектр таких інтерпретацій натякає на те, що його погляди не можна звести до якогось єдиного стереотипу чи категорії: як і Платон, Гоббс та Маркс, Руссо заслуговує на те, щоб його вважали одним з найглибших і найскладніших мислителів в історії Заходу” [1, с. 348-349].

Життєвий шлях Ж.-Ж. Руссо цілковито вписується в алгоритм вищесказаного. Він народився 1712 року в Женеві, залишившись відразу сиротою: його мати вмерла під час пологів. Спочатку його вихованням займався батько, а потім родичі. В 16 років, ще будучи підлітком, Жан-Жак утікає з дому і пішки вирушає у пошуках кращої долі, маючи при собі лише одяг. Однак володіючи неабиякими здібностями до навчання і здатністю знаходити потрібні рішення і знайомства сприяли тому, що він самостійно здобуває освіту. Переїхавши в 1742 році до Парижа, Ж.-Ж. Руссо два роки працює секретарем французького посла у Венеції, а повернувшись назад, знайомиться з одним із авторів “Енциклопедії” Д. Дідро і стає його близьким другом. Очевидно, переломним в його житті стає період, коли Жан-Жак береться за перо. Спочатку він, перебуваючи під враженням нагороди у літературному конкурсі за сприяння Академії Діжона, пише трактат “Роздуми про науки і мистецтва” (1750 р.), а через п'ять років публікує один з найвідоміших своїх філософських творів “Міркування про походження та підстави нерівності між людьми”. Цей час зробив Руссо знаменитим. Ще через сім років (у 1762 році) він оприлюднює ще два своїх знакових твори – “Еміль, або про виховання” та “Про суспільний договір, або Принципи політичного права”. У

названих працях повною мірою проявився не тільки науковий, художній та публіцистичний таланти Ж.-Ж. Руссо, але й особливості його характеру, психологічного стану, вроджена здатність іти наперекір усталеним нормам і традиціям. Він набуває слави людини-бунтаря, а його “Еміль” і “Суспільний договір” були засуджені до спалення. Побоюючись розправи, Ж.-Ж. Руссо утікає з Франції, переховуючись то в Швейцарії, то в Пруссії, то в Англії. Прагнучи якимось чином пояснити свої думки, він пише автобіографічну працю “Сповідь”, яка зайняла у нього майже шість років. Його земний шлях закінчився за одинадцять років до початку французької революції.

В основі політичної філософії цього французького мислителя лежить концепція природного стану людини. За думкою Руссо, людина почала свою історію з твариноподібного “стану природи”, за якого ізольовані та нерозумні індивіди жили мирно. Однак саме такий стан життя людей був справедливий, бо, по-перше, людина не шкодила природі, виступаючи її органічною частиною, а по-друге, люди були рівними між собою і вільними, бо не було різниці в соціальному становищі, багатстві і владі. Це був «золотий вік» людини, яка була доброю, почувала себе захищеною і щасливою.

Все кардинально змінилося, коли в житті людей з’явився додатковий прибуток і повною мірою проявився людський егоїзм. Так виникла спочатку приватна власність, а згодом і держава. Обидві ці інституції дедалі більше псуєть людську природу, стимулюють жадобу наживи до неймовірних розмірів, розпалюючи між людьми конфлікти та ворожнечу, а тому є несправедливими і такими, що не мають законного майбутнього. Адже вони культивують крайній індивідуалізм, який відкидає на задній план інтереси суспільства, загального блага. Таким чином, усі прояви найкращої людської властивості – розуму – замість того, щоб гуманізувати людське життя, доводять його до рівня зубожіння, повної втрати свободи і нерівності між людьми. В результаті людська історія осмислюється французьким вченим дуже песимістично, як шлях в ніщо. В “Суспільному договорі” він формулює знамениту фразу: “Людина народжується вільною, але повсюди вона в кайданах”. Така думка приводить Ж.-Ж. Руссо до висновку, що людство не прогресує у вимірі людського ества, а усі прояви людського розуму, включаючи навіть науку і мистецтво зводяться до простої наживи. Такому стану речей немає жодного виправдання, а вихід лише один – повернення до справжньої людської сутності у гармонії з природою. Тому що, насправді, як вважав Ж.-Ж. Руссо, розум розбещує. «Мисляча людина – це розбещена тварина». Єдину та істинну цінність мають лише милі доброзичливі почуття, добра воля і пошана. Дійсна людська сутність проявляється у добрих втіхах родинного життя, радості і красі материнства, у тих задоволеннях, які люди отримують від обробітку землі, релігійних вірувань, проявів чистого серця. Наука ж – це плід пустої цікавості, а філософія – просто інтелектуальний мотлох. «Ці марнославні нікчемні витії (філософи), – зазначав Руссо, – озброївшись своїми фатальними парадоксами, скрізь ідуть у наступ, аби підірвати підвалини нашої віри й звести добродетель нанівець. Вони висміюють зневажливо такі старі поняття, як патріотизм і релігія, присвячуючи свої таланти й філософію руйнуванню і знеславленню всього, що люди вважають за священне» [2, с. 511].

Позитивна політична концепція Руссо ґрунтується на основі поняття загальної волі – волі групи громадян, яка діє від імені всіх і добровільно приймає закони, що однаковою мірою застосовуватимуться до кожної особи. Для цього кожен має

право безпосередньо брати участь у прийнятті законів, але при цьому добровільно бере на себе суспільний обов'язок діяти добросовісно.

За думкою Руссо єдиним сувереном виступає тільки народ. Саме він є уособленням загальної волі. Щоб суспільство було законним і справедливим, політичні рішення мають прийматися не тільки у відповідності до законів, запроваджених суверенним народом, але і бути обов'язковими для всіх без винятку – так вважав Руссо. Лише тоді, – наголошував французький мислитель, – громадянин добровільно голосуватиме за закон і буде дотримуватися його, бо закон стане для нього уособленням принципу загального блага, що не суперечить власним інтересам громадянина.

Варто зазначити, що політична філософія Ж.-Ж. Руссо справила величезний вплив на подальшу історію не тільки політичної думки, але і європейської історії. Фактично цей французький мислитель започаткував теоретичні засади так званої «ідентитарної демократії», яка набула поширення в XX столітті. Така концепція передбачає орієнтацію на ціль, а не на засоби у побудові справедливого, демократичного суспільства. Вона віддає перевагу добре обґрунтованим теоретичним конструкціям майбутнього суспільства і не звертає особливу увагу на соціальні механізми їх практичної реалізації. Логічним завершенням цієї теорії стає пошук суб'єкта демократичних перетворень, звідси і особлива увага історичній місії цього суб'єкта. Питання ж про значущість демократичних процедур для досягнення соціальної справедливості і демократизації життя теорія «ідентитарної» демократії не ставить, оскільки не вважає його актуальним. Однак розвиток світової історії показав, що саме через демократичні процедури, їх системне і тривале запровадження прийшли до сучасного стану усі демократичні країни. В одних із них такий процес тривав багато століть, в інших – кілька десятиліть. Незважаючи на це, Ж.-Ж. Руссо назавжди ввійшов в історію людства, а його погляди багато в чому є актуальними і сьогодні.

Література:

1. Енциклопедія політичної думки / Пер. з англ. – К.: Дух і Літера, 2000. – 472 с.
2. Себайн Джордж Г., Торсон Томас Л. Історія політичної думки / Пер. з англ. – К.: Основи, 1997. – 838 с.

ПОД- СЕКЦИЯ 3. Религиоведение.

Панцир А.М.

Магістрант кафедри філософії
Філософсько-теологічного факультету
Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича
м. Чернівці

ОНТОЛОГІЯ ДОЗЕМНОГО ЖИТТЯ У ВІРОВЧЕННІ ЦЕРКВИ ІСУСА ХРИСТА СВЯТИХ ОСТАННІХ ДНІВ

В статті аналізуються основні моменти онтології доземного життя космологічної і космогонічної концепції доктрини Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів (мормонів).

Ключові слова: доземне життя, духовний світ, дух, матерія, Бог-Отець, Ісус Христос, сотворіння.

Онтологія – це філософська наука про буття як таке. Вона охоплює безліч питань що виникають в сучасній філософії, та слугує поясненню багатьох фактів що фіксуються сучасною наукою. Вона дає осмислення багатьох явищ як таких, що можна споглядати, так і таких, що існують лише на абстрактному рівні.

Що стосується онтології в її релігійному вимірі, то вона по суті зводиться до буття Бога, світу і людини. Ці три елементи постають в нерозривній єдності в будь-якій онтологічній складовій будь-якого віровчення будь-якої релігії.

Онтологічну доктрину Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів можна охарактеризувати наступним чином:

- вона в своїй основі базується на християнському віровченні: створення світу шляхом сотворіння, віра в потойбічне життя, існування Трійці та ін.;
- існуванням доземного життя в духовній оболонці;
- розгляд духу як субстанції що не може існувати поза матерією; за вченням пророків Церкви ІХСОД «будь який дух – матерія»;
- вічність людини як духовно-матеріальної істоти, яка існувала в духовній оболонці як до сотворіння світу і власного народження, так і буде існувати впродовж вічності;
- розглядається природа Трійці, як трьох різних осіб в єдиній справі по упорядкуванню матерії, сотворіння Всесвіту, спасіння людства відповідно до божого «Плану Спасіння»;
- Бог-Отець (Небесний Батько) і Бог-Син (Ісус Христос) мають досконалі фізичні тіла, а, отже, наділені тілом з «плоті і кісток». Саме за образом Небесного Батька створена людина;
- Ісус Христос творить Світ за проектом Бога-Отця;
- Святий Дух є духовною субстанцією, тобто, як це впливає з віровчен-

- ня мормонів наділений деякою тонкою матеріальною оболонкою;
- Сатана після Бунту був скинутий з Небес (матеріального світу системи Колоб) і теж став духовною субстанцією;
 - таку ж саму природу як Сатана мають і всі ангели які пали разом із дияволом ;
 - майбутній матеріальний світ чекає трансформація на три Царства Слави, поза межами якого у світі невпорядкованій матерії і хаосу (Зовнішній темряві) будуть знаходитись всі вічні духовні субстанції, які не змогли потрапити до царств через свої вчинки.

Як це видно з вищесказаного космологічний і космогонічний аспект онтології мормонів дуже яскравий і сильно виражений порівняно з іншими вченнями християнських напрямків.

В сучасній науці терміном «Космогонія» позначається вчення про народження або створення Всесвіту , його генеза та майбутній розвиток.

Космологія вивчає структури та зміни в сучасному Всесвіті. В теології багатьох релігій існує Космологічний аргумент як один з головних доказів в існуванні Бога.

Однак варто розрізняти фізичну космологію і космогонію від філософської і релігійної. В останній космологічні і космогонічні системи побудовані навколо креаціонізму і буття Бога. Фактично Бог виступає центральною фігурою у космологічних вченнях і космогонічних процесах.

На відміну від релігійної фізична космологія намагається пояснити всі спостереження за Космосом та охарактеризувати Всесвіт. Вона не намагається пояснити телеологію (доцільність) створення. Космологія як наука вивчає народження Всесвіту і розвиток небесних тіл , і, таким чином, базується перш за все на астрофізиці.

Отже, космологія релігійної доктрини розглядає Космос та місце і відношення Бога і людини в ньому в статичі, в той час як космогонія – в динаміці.

Що ж стосується космогонії Церкви ІХСОД то вона вчить про доземне життя, план спасіння, створення світу та майбутнє життя після смерті та трансформацію світу на три царства.

Особливістю космогонічної концепції мормонів є те , що людина існувала ще до власного народження в цьому світі поруч з Небесним Батьком, в доктрині Церкви ІХСОД цей період в житті людини називається «Premortal Life», що за офіційним перекладом церкви українською звучить як «Доземне життя».

Крім Бога, його Син Ісус Христос та інші «боги» (цей термін має інше значення в мормонській теології і означає найвищий рівень духовного і матеріального буття), серед яких був і Сатана, вже наділені не лише духовними, а й фізичними тілами у світі Колоб. Решта розумних істот, серед яких і майбутні люди, існують лише в духовному тілі , і народжуються в фізичній матерії, лише після того, як покинуть присутність Бога і народяться у нашому матеріальному світі. Неможливість народитися у досконалому світі Колобу пояснюється, можливо, недосконалістю самих духів , які не пройшли певну еволюцію і систему випробувань, щоб сприйняти досконалу фізичну матерію цього світу: «І в цьому ми випробуємо їх щоб подивитися , чи робитимуть вони все, що Господь Бог їхній накаже їм; І тим

, хто збереже свій перший стан буде додано; а тим хто не збереже першого стану свого не матиму ть слави в одному царстві з тими, хто збереже свій перший стан , а ті, хто збереже свій другий стан , матимуть славу, додану на їхні голови на віки вічні. [Авр. 3: 26].

Церква ІХСОД не вдається в деталі цього явища оскільки вважає його закритими від людей в цей час, свідчення пророків і уривки з святого письма приводяться лише як доказ існування доземного життя.

Так у відповідь на стогін Йова , Бог звернувся до нього: «Де ти був коли землю основував Я? Розкажи , якщо маєш знання! Хто основи її положив чи ти знаєш , або хто розтягнув по ній шнура? У що підстави її позапуццувані, або хто поклав камінь наріжний її , коли разом співали всі зорі поранні та радісний окрик здіймали всі божі сини?» [Йов 38: 4-7].

Існування доземного життя підтверджується і видінням пророка Єремії, про те, що його було обрано пророком ще в доземному житті, разом з Авраамом та іншими «великими він був обраний вести людство. До Єремії прийшло слово господнє, яке вказало на його обранність: «Ще поки тебе сформував в утробі матерній , Я пізнав був тебе, і поки ще ти вийшов із нутра, , тебе посвятив , дав тебе за пророка народам!» [Єр. 1: 5].

У новозавітній літературі цікавими є уривки з послань апостола Павла, щодо взаємодії духовного і матеріального тіл, та про отця духів.

У Посланні до Євреїв сказано : «.. а до того, ми мали батьків, що карали наше тіло, - і боялися їх , то чи ж недалеко більше повинні коритися й отцеві духів, щоб жити?» [Євр. 12: 9].

У Першому посланні апостола Павла до коринтян йдеться , що «...сіється тіло звичайне , - встає тіло духовне. Є тіло звичайне, я й тіло духовне» [1 Кор. 15: 44].

Ці уривки часто наводяться Церквою ІХСОД при вивченні доземного світу і доказуванні його існування.

Про життя на «небесах», тобто в світі поруч з Богом , власне мормонської літератури дуже не багато. В основному вона ґрунтується на видіннях пророків , та священних писаннях. Опис небесного життя має фрагментарний характер і подається в основному в навчальній літературі.

«На небесах ми не були всі однакові. Ми, наприклад, знаємо, що були синами і дочками небесних батьків — чоловіками і жінками. Нам було дано різні таланти і здібності, і нас було покликано задля виконання різних справ на землі. Ми можемо більше дізнатися про наші “вічні можливості”, коли отримаємо наші патріарші благословення (див. Томас С. Монсон, в Conference Report, Oct. 1986, 82; or *Ensign*, Nov. 1986, 66). Завіса закриває наші спогади про доземне життя, але Небесний Батько знає, хто ми і що робили до прихода на землю. Він вибрав час і місце для народження кожного з нас, щоб ми могли засвоїти необхідні особисто для нас уроки і зробити якомога більше добра завдяки своїм талантам і божественним рисам [3, с. 10].

Отже, для продовження еволюції розумних істот що знаходились лише на духовному рівні , Бог вирішує сотворити новий світ для них, обираючи патріарха Авраама для правління, він звертається до нього:

«... І Господь показав мені, Аврааму, розуми, що були організовані, перед

тим, як світ був; і серед них усіх було багато благородних і великих;

І Бог побачив ці душі, що хороші вони , і Він стояв посеред них, і Він сказав: Цих я зроблю своїми правителями, бо Він стояв серед тих, хто були духами, і Він бачив, що вони хороші; і Він сказав мені: Аврааме , ти – один з них, тебе було обрано до того, як ти народився.

І стояв один серед них, який був подібний Богові, і Він сказав тим, хто був разом з Ним: Ми зійдемо , бо є простір там, і ми візьмемо з цієї матерії , і ми зробимо землю, на якій вони зможуть жити» [Авр. 3: 22-25].

Отже , розробивши план сотворіння Бог-Отець приступає до його реалізації :

«І Господь сказав : Кого мені послати? І відповів один подібний Синові Людини: Ось Я, пошли Мене. І другий відповів і сказав: Ось я, пошли мене. І Господь сказав: я пошлю першого .

А другий розгнівався і не зберіг свого першого стану. І того дня багато послідувало за ним» [Авр. 3: 27-28].

Отже відбувається перший Бунт проти Бога, а можливо і не перший, про це нам не відомо, але з огляду на віровчення мормонів можна допустити , що таке вже могло бути при створенні аналогічних світів. Під час цього Бунту сатана втратив досконале фізичне тіло і став дияволом, лише духом у сильному, однак позбавленому фізичній матерії тілі. Він вже не міг перебувати на Колобі і був витіснений з нього під час війни з Михаїлом, який став Адамом при втіленні в матерії і народженні на землі.

Створення нашого світу, або правильніше сказати системи наших світів , до якого належить і наш Всесвіт з планетою Земля на якій живемо ми, відбувається в два етапи: спочатку упорядковується матерія у духовному вимірі з хаосу, а після цього відбувається сотворіння матеріального фізичного Космосу.

У книзі Мойсея, що входить до канону священних писань у збірці «Дорогоцінна Перлина» Бог промовляє : «... і тепер ось я кажу тобі , що таким є походження неба і землі , коли створено їх у день , як Я, Господь Бог, створив небо і землю ; І кожну рослину польову до того як вона була на землі , і кожну ярину польову до того як вона виросла. Бо Я, Господь Бог створив усе про що я говорив, духовно, до того , як воно було тілесне на лиці землі. Бо Я, Господь Бог, на лице землі дощу не давав. І Я, Господь Бог , створив усіх дітей людських ; і не було людини щоб орати землю. ; бо на небі створив я їх; і не було ще плоті ні на землі, ні в воді, ні в повітрі; Але Я, Господь Бог, сказав , і пара з землі підіймалась, і напувала все лице землі; і Я, Господь Бог, створив людину з пороку земного, і дихання життя вдихнув в ніздрі її , і стала людина живою душею, першою плоттю на землі, першою людиною також ; проте усі речі були до того, як були створені, але духовно були вони створені і зроблені згідно з Моїм словом » [Мойс. 3: 4-7].

У книзі Вчень і Заповітів вказується на те, що Адам отримав заповіді від Бога ще в духовному світі, оскільки заповіді Бога не носять ані фізично – матеріального , ані духовного характеру. У матеріальному світі Адам буде мати абсолютну свободу вибору , обирати між Христом та дияволом : «Отже, істину Я кажу вам, що все для мене духовне, і ні в який час не давав я вам закон, який був би фізичним; жодній людині, ані дітям людським , ані Адаму, вашому батькові, якого Я створив.

Ось, Я дав йому, щоб він був вільний обирати сам; і Я дав йому заповідь, але жодної фізичної заповіді йому Я не давав, бо Мої заповіді є духовними; вони не є ні природними, ні фізичними, ні тілесними, ні чуттєвими. І сталося, що Адам – бувши спокушений дияволом – бо ось, диявол був перед Адамом, бо він повстав проти Мене кажучи: Дай мені твою «шану», яка є моєю силою; і також третину воїнства небесного відвернув він від Мене, через їхню свободу вибору. І їх було викинуто і таким чином з'явилися диявол і його янголи» [УЗ 29: 34-37].

Акт сотворіння матеріального Всесвіту, в тому числі і землі, ніби нічим не відрізняється від загально християнського, ті самі шість днів творіння і на сьомий день відпочинок, той самий порядок, але головним моментом в цій справі виступає те що старозавітній Бог- Творець, не Бог-Отець, а Ісус Христос, він фактично є виконавцем, в той час як Небесний Батько виступає лише архітектором, порадиником і керівником:

«Під керівництвом Батька Христос організував і сформував землю. Він відділив світло від темряви, щоб з'явилися день і ніч. Він упорядкував сонце, місяць і зорі. Він відділив води від суші, щоб з'явилися моря, річки та озера. Він зробив землю прекрасною і родючою. Він створив траву, дерева, квіти та всі інші види рослин. Рослини містили насіння, з якого могли вирости нові рослини. Потім Він створив тварин: риб, худобу, комах та птахів різного виду. Ці тварини могли відтворювати свій вид. Тепер земля була готовою до найвеличнішого з усіх створінь— людини. Наші духи мали отримати тіла з плоті й крові, щоб вони могли жити на землі. [3, с.25].

У тексті самої Біблії про Акт творіння Бог говорить про себе у множині, він визначається не єврейським терміном «ел» - бог, а «елогім» – боги. А тому, і цей текст абсолютно не суперечить врівненню мормонів.

Власне мормонський текст фіксує у книзі Мойсея: “І Я, Бог, сказав Моему Єдинонародженому, який був зі Мною від початку: Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою; і сталося так” [Мойс. 2:26].

Тож перший чоловік, Адам, і перша жінка, Єва, були створені в фізичному плані буття, і їм було дано тіло, схоже на тіла їхніх небесних батьків, за задумом божественного розуму і, очевидно, інформацією, що була закладеною в їхніх духах. “На образ Божий її [людину] Він створив, як чоловіка та жінку створив їх” [Бут. 1:27].

Література:

1. Біблія. – К: Українське біблійне товариство, 2007. - 1375 с.
2. Дорогоцінна Перлина. Ukrainian. – SLC (Utah): The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints “Intellectual Reserve. Inc.”, 2005. - 72с.
3. Книга Мормона. Ukrainian. – SLC (Utah): The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints “Intellectual Reserve . Inc.”, 2005. - 636с.
4. Основи Євангелії. – SLC (Utah): The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints “Intellectual Reserve. Inc.”, 2009. - 297с.
5. Учення і Завіти. Ukrainian. – SLC (Utah): The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints “Intellectual Reserve. Inc.”, 2006. - 348с.

СПЕЦИФИКА ТОТАЛИТАРНОГО СОЗНАНИЯ

Ключевые слова/Keywords: тоталитарное сознание/totalitarian consciousness, миф/myth, трикстер/ trickster, Украина/ Ukraine

Принципиальной особенностью тоталитарного сознания является утрата свободы мысли. В данном случае свободу мысли следует понимать не во внешнем, политическом, а во внутреннем смысле как имманентную человеческому разуму способность самостоятельно определять цели и задачи мышления, а также заново свободно переосмысливать любые знания. В рациональном мышлении свобода мысли проявляется в способности сомневаться в любом знании и выявлять новые проблемы.

Условием свободы мысли в эмпирическом познании является фальсифицируемость, т.е. принципиальная опровергаемость объяснений. В свое время принцип фальсифицируемости К. Поппер предложил в качестве критерия научности: если теория проверяется эмпирическим путем, то должна существовать методологическая возможность эмпирическим путем ее и опровергнуть.

Тоталитарное сознание формирует такую целостную картину мира, внутри которой значимость всех событий и явлений заранее определена, и ее невозможно изменить никакими доводами и никакой новой информацией, так как любая информация интерпретируется таким образом, чтобы соответствовать заранее предложенному объяснению. Поэтому любая система знания с позиции тоталитарного сознания нефальсифицируема.

Однако далеко не всякая нефальсифицируемая система знания носит тоталитарный характер. Например, любая философская теория не подтверждается и не опровергается эмпирическим опытом, поэтому принцип фальсифицируемости к ней неприменим. Другое дело политическая идеология, которая, с одной стороны, подтверждается эмпирическим опытом, а с другой стороны, построена так, что любое новое знание укладывается в заранее определенные объяснения. Поэтому политическую идеологию невозможно опровергнуть. Любые доводы, выдвигаемые в качестве опровержения, перетолковываются внутри нее таким образом, что, в конечном счете, всё равно подтверждают исходную нефальсифицируемую концепцию.

Далеко не всякая идеология тоталитарна. Позволяя избегать сомнений, идеология, тем не менее, допускает возможность сомневаться. У человека всегда есть выбор: либо удовлетвориться нефальсифицируемым объяснением, либо усомниться в нем. Поэтому в нетоталитарной идеологии не отрицается важнейший принцип свободы мысли – возможность ставить всё под сомнение или принцип проблематизации знания.

Но сам по себе отказ от принципа проблематизации знания еще не ведет к тоталитарному сознанию. В частности, мифологическое сознание предполагает на-

личие таких смысловых структур – мифологических архетипов, которые наделяют смыслом всю действительность, снимая тем самым все возможные вопросы. Однако, несмотря на то, что мифологическое мышление определяется принципом снятия проблематизации (т.е. принципом исчерпывающего объяснения, снимающего постановку новых вопросов), оно тем самым еще не становится тоталитарным. В действительности мифологическое мышление, как и рациональное, предполагает свободу мысли, хотя реализует ее в иной форме. Если в рациональном мышлении свобода мысли состоит в сомнении и постановке новых вопросов, то в мифологическом мышлении свобода мысли состоит в раскрытии нового понимания и ценностного отношения путем трансформации мифологического описания в соответствии с внутренней мифологической логикой.

Мифологическая логика предлагает описание мира в виде бинарных оппозиций. Трансформация мифологического описания достигается путем поэтапного процесса медиации, т.е. снятия бинарных оппозиций.

Медиатор, в котором бинарная оппозиция снимается, носит двойственный характер, сочетая характеристики противопоставляемых явлений. К. Леви-Строс описывает медиацию так: «миф обычно оперирует противопоставлениями и стремится к их постепенному снятию – медиации. Предположим, что два члена, для которых переход от одного к другому представляется невозможным, заменены двумя другими эквивалентными членами, допускающими наличие третьего, переходного. После этого один из крайних членов и медиатор, в свою очередь, заменяются новой триадой» [1, с. 201].

Например, медиатором бинарной оппозиции жизнь/смерть выступает охота. Трансформация мифологического описания происходит за счет того, что медиатор раскрывается в новой бинарной оппозиции. Так, охота раскрывается в оппозиции земледелие/война, медиатором которой является пожиратель падали (ворон, койот), соотносимый с новой бинарной оппозицией – травоядные/плотоядные. Формирование новых бинарных оппозиций – это инструмент трансформации мифологического объяснения, а двойственность характера медиатора становится средством самоопределения по отношению к действительности.

Чаще всего этапы медиации приводят к появлению двойственного персонажа, в качестве которого иногда выступает плут, обманщик – трикстер. Именно потому в мифологии ряда индейских народов ворон или койот выступали в роли трикстера. Как отмечает К. Леви-Строс: «... трикстер тоже является медиатором, а потому - то в нем остается что-то от двойственной природы, которую он должен преодолеть. Отсюда двусмысленность и противоречивость его характера. Но трикстер – это не единственный способ осуществления медиации. Некоторые мифы кажутся специально созданными для того, чтобы исчерпать все возможности перехода от двойственности к единству» [1, с. 203].

Медиатор сочетает противоположные качества. В зависимости от того, положительные или отрицательные качества он проявляет в той или иной ситуации, изменяется отношение ко всей иерархии бинарных оппозиций. Например, Иванушка-Дурачок, который выглядит никчемным на фоне умных братьев, в конце сказки сам оказывается умным, что заставляет его братьев выглядеть глупыми. Чтобы выразить изменение своего отношения к тем или иным явлениям, носитель мифологического

сознания выявляет новые качества в медиаторе бинарных оппозиций, структурирующих данные явления.

Таким образом, свобода мысли реализуется в мифологическом сознании как способность трансформировать и переоценивать описание действительности через медиацию бинарных оппозиций. Следовательно, тоталитарное сознание предполагает абсолютизацию бинарных оппозиций, исключающую возможность их снятия в медиаторе, потому что именно этим способом достигается подавление свободы мысли внутри мифологического сознания. Если бинарные оппозиции абсолютны и не могут быть сняты, то они становятся предзаданными установками, детерминирующими поведение и мышление человека.

Данную мысль можно проиллюстрировать тем, как воспринимается Украина внутри мифологической картины мира русских националистов.

Российское общественное сознание деформировано тоталитарным прошлым, из которого унаследовало образ осажденной врагами страны. Украина в этом деформированном российском общественном сознании сочетает противоположные качества родного и чужого, в силу чего играет роль медиатора в дуалистическом мире, поделенном на родные земли и враждебную границу. В дуалистической картине мира, не допускающей компромиссов, все поделено на черное и белое, и любое проявление сомнения и свободы мысли воспринимается как отступление от заданной схемы или предательство. Потому снятие оппозиции между враждебным и родным в символе-медиаторе, в качестве которого выступает Украина, дает возможность критически переосмыслить свою позицию и свое отношение к политическим реалиям, что открывает путь исцеления российского общественного сознания.

Обычно в качестве медиатора в силу своего двойственного характера выступает трикстер, поэтому иногда Украина воспринимается россиянами как мировой трикстер. Это объясняет, почему на бытовом уровне русские наделяют украинцев чертами трикстера. Изменчивость – главная черта трикстера, и вместе с трансформацией его качеств полностью изменяется отношение к тем персонажам, которые ему противопоставлялись. В этом роковая ошибка пропаганды ряда российских СМИ, накачивающих массовое сознание ненавистью к Украине, в силу чего по законам мифологической причинности отношение к российской власти прочно увязывается с восприятием Украины. Законы мифологического мышления нельзя отменить с помощью пропаганды, и чем больше люди поддерживают власть, противопоставившую себя символу-медиатору, тем сильнее они будут ненавидеть эту власть, когда по мифологическим законам отношение к медиатору изменится на противоположное.

Все духовные или психологические проблемы человека, так или иначе, связаны с утратой целостности, т.е. противопоставлением себя самому себе. Эта внутренняя борьба проецируется вовне и иногда переходит в психопатологию. Нечто подобное происходит и в массовом российском сознании, когда Украине приписываются все агрессивные качества, которые люди не хотят признавать в себе. К.Г. Юнг связывал архетипический образ Тени с тем, что человек не признаёт в себе, всеми его ущербными или неприемлемыми качествами, которые всё равно всплывают из бессознательного, угрожая психическому здоровью личности [2]. В виртуальной реальности, создаваемой пропагандистской машиной, Украина начинает играть роль Тени российского имперского сознания. Воплощая в себе все вытесненные агрессивные

качества имперского сознания, Тень обретает собственную жизнь, провоцируя разрушительную массовую истерию, ставящую мир под угрозу.

Процесс исцеления сознания раскрывается в индивидуации – обретении своей психической целостности [2]. Благодаря тому, что образ Украины одновременно выступает и как Тень имперского российского массового сознания, и как медиатор (обладающий чертами трикстера), открывается возможность преодоления деформации общественного сознания. Образ трикстера как медиатора позволяет обрести целостность психической жизни по мере того, как в процессе индивидуации личность ассимилирует собственную Тень, аналогом которой в массовом сознании выступают злые духи, враждебные силы, мировые заговоры и т.п. В этом смысле Украина является целостным феноменом для массового российского сознания.

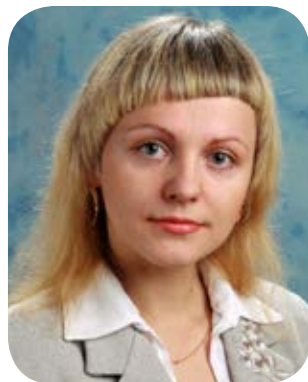
Однако у радикальных русских националистов сознание расколотое, иначе говоря, шизофреническое в том смысле, что в нем не происходит снятия бинарных оппозиций в медиаторе. Именно поэтому они и не воспринимают Украину как самостоятельное явление. Либо Украина для них не существует – это часть России (и украинский язык для них не язык, а новодел на основе польского, и Киев – исконно русский город, да и сама идея Украины – австро-венгерский проект), либо Украина – это inferнальный мир «бандеровцев» и русофобов. Снять оппозицию между двумя этими образами Украины невозможно, в силу чего сознание русского националиста остается раздвоенным.

Если традиционное мифологическое сознание позволяет осмыслять действительность, свободно выражать к ней отношение, то тоталитарное мифологическое сознание раскалывает действительность на два враждебных друг другу мира. Чем жестче антагонизм между враждебными мирами, тем фантастичнее становится их описание. Этим определяется эффективность пропаганды, целенаправленно отрывающейся от реальности. По сравнению с ней ложь в качестве метода пропаганды недостаточно эффективна, так как ее можно опровергать источниками. Зато идеально эффективна полностью вымышленная картина мира с мифическими «бандеровцами» (убивающими мирных жителей и одновременно заставляющими «нормальных украинцев жить по своим законам»), которых направляет столь же мифическая «киевская хунта». А поскольку вымысел полностью оторван от реальности, то и опровергнуть его невозможно, так как любое опровержение все равно опирается на цепочку доводов, соотнесенных с реальностью. Это равнозначно попыткам доказать ссылками на факты, что Земля не управляется тайно марсианами.

Таким образом, тоталитарное сознание определяется не самими законами рационального или мифологического мышления, а психологической причиной, которая деформирует данные законы. Речь идет о несвойственной естественному мифологическому мышлению абсолютизации бинарных оппозиций, которая закрепляется в общественном сознании, создавая оторванное от действительности суррогатное мирописание уже со своими собственными законами тоталитарного сознания.

Литература

1. Леви-Стос К. Структурная антропология. М.: Наука, 1985. 400 с.
2. Юнг К.-Г. Структура психики и процесс индивидуации. М.: Наука, 1996. 269 с.

Литвинчук О. В.

доцент

Житомирського державного технологічного університету

БУТТЯ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Швидкі зміни, притаманні для життя сучасного суспільства, диктують нові вимоги щодо вивчення соціальної дійсності. Насамперед ідеться про кардинальне порушення органічності всіх складових людської життєдіяльності, про втрату надійних, усталених, освячених традицією, раціонально вивіренних, життєво значущих орієнтирів людського буття: на рівні соціальних структур, культури, окремого індивіда, його мислення, системи цінностей та уподобань, моральних якостей, психічного здоров'я. Ці явища призводять до руйнування звичних соціальних структур, до суттєвих змін у політичній та ідеологічній сферах. «Очевидно, – зазначає В. Муляр, – що сучасна особистість відрізняється від особистості в традиційних суспільствах тим, що вона живе ситуативним життям, а не сталим. Її життєвий шлях є постійною зміною економічних, морально-етичних, політичних, культурних засад. І кожна досить значуща віха на цьому шляху – це нова ситуація, нерідко зовсім не подібна до попередньої, з новим стилем проблем і принципами їх вирішення. І це момент принципівий. Оскільки світ не є раз і назавжди сталий, а виступає як постійно змінюваний, ситуаційний, то особистість одержує потенційну можливість знайти сенс не в трансценденції, як це було характерним для світу сталого, нерухливого. Новий стиль життя породжує надію досягнути особистої довершеності на землі, у реальному світі. Однак така постановка проблеми неодмінно загострює цю світоглядну орієнтацію саме за умов динамічного світу» [2, с. 251].

Зміни в соціальній структурі, які зараз відбуваються, настільки великі, інтенсивні, що на сьогодні необхідні масштабні методологічні системи для того, щоб зафіксувати всю глибинність трансформацій і деструкцій, що відбуваються. Водночас на рівні теоретичного розуміння можна стверджувати, що глобалізація – одна з провідних тенденцій зростання в сучасному світі процесів взаємозалежності та взаємообумовленості культур, способів життєдіяльності людей, ресурсів, що мають

об'єктивний, динамічний, прискорений характер. Процеси глобалізації відбувалися в історії людства й раніше, проте у зв'язку з прогресом у технологічній та інформаційній сферах, темпи змін пришвидшилися, впливаючи на щоденне життя людини, соціальні відносини та комунікації.

Розірваність сучасного світу, його подрібненість та ситуаційність буття сучасної людини створюють новий ефект – ефект людського життя як набору подій, які ідуть одна за одною. У їх послідовності неможливо упіймати якусь логіку, закономірність. Адже остання можлива в людському уявленні світу лише тоді, коли чітко вбачається смисл, а його не видно якраз в силу роздробленості світу на окремі ситуації, події. У цьому смислі досить вчасними є слова відомого літератора і мислителя Оноре де Бальзака, який писав: «Життя – нагромадження дрібних обставин, і навіть самі великі пристрасті – лише жалюгідні їх піддані» [1, с. 7].

Ефект людського життя як набору подій, які найчастіше ніяк не пов'язані між собою, а отже в їх розгортанні важко знайти якусь послідовність і залежність, корінним чином змінює механізм формування світогляду людини. Адже в традиційному суспільстві, як відомо, світ уявлявся людині цілісним, сталим. У ньому вона почувала себе органічною його частиною, а відносини зі світом будувала як відносини частини та цілого. Це уявлення цілого було умовою формування життєвих атрибутів людської свідомості.

Таким чином, існуючи впродовж усієї історії, аж до того її відрізка, який ясно і наочно показав неймовірне прискорення історії, людина будувала своє буття, виходячи з переконання про те, що ціле є реальним, об'єктивним і вічним. Воно виступає тією світоглядно-духовною основою, поза якою жоден людський індивід не в змозі стати людиною. Адже соціалізація кожного з людей і виступає процесом входження людського індивіда в світ людського, вона є процесом набуття людиною людських якостей – таких потреб, цінностей, волі, різноманітних здібностей тощо, які забезпечили б людині повноцінне функціонування в соціумі. У сучасних умовах все зазнає якісних змін. У результаті формування уявлення про світ як про подрібнений і позбавлений цілісності, людина стикається з гострою світоглядною, смисложиттєвою проблемою. Вона полягає в тому, щоб будувати свою життєву перспективу поза цілісністю, з думкою про те, що остання просто не існує. А звідси питання про сенс життя та об'єктивні основи його формування. Звідси ж і випливає проблема світоглядних засад людського життя як такого, у його глобальності, а не тільки ситуаційності. Сучасна людина знаходиться в таких умовах, коли за малим не видно великого. Це створює ситуацію життєвої незручності. Світ стає для сучасної людини чужим.

Список використаної літератури

1. Антологія мудрости / [сост. В. Ю. Шойхер]. – М. : Вече, 2010. – 848 с.
2. Муляр В. І. Проблема становлення особистості в системі «індивід – суспільство» (філософсько-культурологічний аналіз) / Володимир Ілліч Муляр. – Житомир : ЖДТУ, 2005. – 320 с.

Нагіленко І.А.

старший викладач кафедри
гуманітарних і соціальних наук,
Житомирський державний
технологічний університет

ПОСТГЕНОЦИДНЕ СУСПІЛЬСТВО

З народження індивід є талантом, він отримує п'ятдесят відсотків здібностей по лінії мами, п'ятдесят відсотків по лінії батька, разом сто відсотків. Вони позитивні та негативні, людини залишається або реалізувати свої здібності, або цього не робити.

Велику роль в цьому процесі грає суспільство. Воно може підтримати індивіда і покращити умови для його реалізації або створити для людини критичні умови, при яких індивідуальність виживає, а не реалізується. Найстрашніше для індивіда, коли починається його травля в суспільстві, внаслідок цього розвиваються не здібності, а комплекси.

Те ж саме стосується націй, бо кожна має свою психологію, світогляд, свій варіант реалізації особистості. Коли нація вільна, у неї найкращий варіант для само-реалізації.

Для українців найтрагічнішим було ХХ століття. На початку ХХ ст. загальна чисельність українців під владою Австрії та Росії «...реалістична оцінка фахових демографів, говорила про 80 млн. Різниця між цією та реальною цифрою (50 млн 2000 р.) дає добру картину, чим було насправді ХХ століття для українських земель: добою великого демографічного катаклізму, коли на українських землях загинуло або не народилось 30 млн осіб. Однак з чотирьох піків найвищої смертності в Україні (1918 – 1923, 1932 – 1934, 1937 – 1938, 1941 – 1947) лише два – перший та останній – припадають безпосередньо на воєнні роки. Два інші – наслідком комуністичних репресій. Серед них особливо виділяється голод 1932 – 1933 років, коли в Україні загинуло більше людей, аніж під час Першої світової війни. Голодомор побив також інший сумний рекорд: очікувана тривалість життя немовлят, народжених голодного 1933 року, була нижчою, аніж воєнного 1942» [1, с. 15, 16]

Наші діди та прадіди знали, що таке війна, голод, репресії, бо це було їх життя. Внаслідок цього найактивніші, вольові гинули першими, виживали ті, хто пристосовувався. І цей спосіб виживання передавали своїм нащадкам. Такий спосіб виживання базується на знищенні сильної волі індивіда й нації. Не випадково в 30 х роках ХХ ст. у Києві, який є духовним центром України, був зруйнований радянською владою Михайлівський Золотоверхий Собор, бо він був символом української волі, як Софія Київська – практичної мудрості, а Києво-Печерська Лавра з її печерами – зосередженості на гармонії розуму, відчуттів, совісті людини.

Через геноцид української нації нищились її духовні цінності, воля, нав'язувалася парадигма, яка виховувала підлеглих. Ця парадигма стверджує, що Київська Русь – колиска східних слов'ян, де живе один народ – руськіє, а білоруси й українці – це різновид руських, які зазнали колоніальних впливів поляків та австрійців. Виховувала ця концепція малороса, який живе в російській країні, пишається

метрополією та зневажає своїх предків, оправдовуючи їх знищення досягненнями імперії. А в сучасних умовах імперські принципи поєднуються з ринковою економікою, і знову заради них нищать людину, яка готова це підтримати.

В українському суспільстві індивід може звільнитись від комплексу страху, дургорядності, ослабленої волі, навчатись поважати своїх предків та самого себе. Для цього необхідно повернутись до української парадигми. «...нації, – мусить мати свою парадигму. Інакше спілкування між її членами не буде можливим. Час від часу будь-яка група переживає кризу через появу та нагромадження фактів чи явищ, що їх ця парадигма не може сприйняти й пояснити. Тоді перед цією групою постає важкий вибір: або вона починає розпадатися, аж до її повного зникнення, або ж переходить – болюче, непослідовно, з травмами, але все ж таки переходить! – до зміни старої парадигми на нову. Очевидно, що такі заміни не відбуваються автоматично чи анонімно.» [2, с. 234]

Висновки. Українці є титульною нацією, історії яких на своїй землі п'ять тисяч років. У часи підйому українці розвивають свої здібності, основою яких є гармонія розуму та відчуттів, і ця єдність реалізується через сильну волю. У такі часи з'являються: Київська Русь, Козацька держава, УНР, УПА. Індивід живе у країні, створеній працею його предків, і є її господарем.

Література:

1. Ярослав Грицак. Життя, смерть та інші неприємності. – К.: Грані-Т, 2008. – 232 с.
2. Ярослав Грицак. Страсті за націоналізмом: стара історія на новий лад. – К.: Критика, 2011. – 350 с.

Пилогина Е.В.

Кандидат философских наук
Российский новый университет

СОБЫТИЕ И СО-БЫТИЕ: СОЦИАЛЬНАЯ РЕАЛЬНОСТЬ ПОСТМОДЕРНА В ПРИЗМЕ КОНЦЕПЦИИ Ж.Л.НАНСИ

Важнейший признак современной социальной жизни – событийность. Констатация данного факта обуславливается не только количественными характеристиками (в средствах массовой информации и обыденной жизни мы непрерывно фиксируем, упоминаем, анализируем события), но и качественно. *Качество события* обнаруживается сегодня в любых фактах и явлениях, касаются они отношений социальных общностей или индивидов; политики, экономики или культуры. В современном гуманитарном знании наметилась устойчивая тенденция категоризации и универсализации понятия «событие». События предстают сингулярными точками бытия как такового – бытия Универсума, – дешифрующимися посредством сознания и языка, воплощающими ментальность конкретных сообществ или личности и, в то же время, некие общие основания единой социально-природной реальности. Событийность пронизывает как социум, так Универсум, обозначая и определяя линии взаимосвязи и взаимодействия всех вещей и явлений.

Трансформация некогда почти «житейского» термина в ни больше, ни меньше как философскую категорию, такую же значимую сегодня, как концепты «бытие», «материя», «экзистенция», «реальность», связана с экзистенциалистской, постструктуралистской и постмодернистской философской мыслью в лице М.Хайдеггера, М.Фуко, Ж. Делеза, Ж.Бодрийяра, А. Бадью. Концептуальное расширение при сигнификации события обеспечивает трансгрессию термина из гуманитарного знания в естествознание и математику (эвентология [4]), из СМИ и обыденной жизни в фундаментальную науку и философию.

Возникает резонный вопрос: что такого было скрыто в термине «событие» и почему это «скрытое» проявляется только сейчас? Или речь, скорее, должна идти о том, что привычное слово наделяется новыми непривычными значениями, прои-

водными современной социальной жизни и представлений об этой жизни, вызванными специфическими условиями и предпосылками? Чтобы ответить на эти и подобные вопросы следует обратиться к предельным основаниям социального бытия, скрытым в языке и культуре, проявлениями и актуализации которых посвятили свои исследования философы новейшего времени. Выявим и рассмотрим эти «предельные основания» в ракурсе концепции одного из них – современного французского философа Жана-Люка Нанси. Отталкиваясь от революционной хайдеггеровской интерпретации события как со-бытия и развивая идеи своих соотечественников Ж. Делеза и Ж. Бодрийяра о значимости значений в конституировании тех или иных явлений, фактов как событий, Л. Ж. Нанси формулирует собственную оригинальную концепцию социального бытия в призме его событийности [10].

Полагая, что основной темой философских и научных исследований сегодня должны стать не отдельные проявления социальной жизни и не метафизические поиски трансцендентных оснований социального бытия в целом, но непосредственно само общество как со-общество, признаки и предпосылки оформления реальности как социальной реальности и социального бытия как со-бытия, Нанси утверждает: «Сообщество бытия, а не бытие сообщества – вот то, о, чем надлежит вести речь. Или еще лучше: сообщество существования, а не сущность сообщества...» [7, с. 92]. Особое значение придается французским философом непосредственно философии, так как «философия и сообщество неразделимы», и «совместность есть преимущественно философская тема» [7, с. 92].

Парадигма социального бытия в транскрипции Ж.Л.Нанси выглядит следующим образом: социальное бытие есть со-бытие; со-бытие всегда со-вместно и современно. Сущность социального не дана изначально, но *обо-значается* (наделается значениями) в процессе существования, а существование – результат со-общения. Бытие предстает одновременно как *со-бытие* и как *событие*; эти представления не эквивалентны, а, скорее, перекрестны. Социальное бытие по сути своей трансгрессивное – бесконечный процесс концептуального конструирования бытия и одновременно преодоления конструируемых концептуальных пределов, то, что Ж.Л.Нанси обозначает как непрерывное «схватывание бытия как смысла и смысла как бытия» [7, с. 92].

Со-бытие предопределяется прозрачностью смысла Другого для меня и меня (создаваемых мной смыслов) для Другого: Нанси утверждает «прозрачность некоего постулируемого смысла» [7, с. 96] в процессе реализации бытия как со-бытия. И если для постмодерниста Ж. Бодрийяра «прозрачность – зла» [3], так как проецирует опасность событий без событий – симулякров событий, то у Нанси прозрачность смыслов бытия квалифицируется как потенциальная открытость смыслам (и бытию) Другого, как потенция со-вместности бытия (со-бытия).

Очевиден ряд проблем, связанных с денотацией и референцией характеристик «прозрачность смысла» и «открытость смысла»: «Поддается ли открытию эта открытость? Может ли она быть изложенной или представленной? (и какое понятие сюда подходит? идет ли речь о том, чтобы представлять, означивать, осуществлять или задействовать?)...» [7, с. 97]. И, в результате, «поддается ли изложению смысл со-бытия, благодаря которому только и становится возможным смысл как таковой?» [7, с. 97]

Согласно идеям французского философа, ответ на эти вопросы антиномичен по сути: или «смысл в тот же миг разрушает любую открытость, а вместе с ней и

смысл самого смысла» или равным образом «происходит расшатывание, разрушение смысла бес-смысленно – разрушается смысл смысла» [7, с. 97]. Ж.Бодрийяр критикует свертоткрытость, суперпрозрачность современного общества – транспарентность. Нанси констатирует безальтернативность этого процесса. Так можно критиковать науку, мегаполисы, масс-медиа и информационные технологии. Критика не предполагает отказ от всех этих проявлений социального, критика есть осознание и конструирование пределов: новых пределов как новых способов бытия. Практика критики реального – практика конструирования пределов – единственная возможность бытия как такового, бытия как со-бытия. Люди не хлынут из мегаполисов, даже констатируя невозможность там жить. Не откажутся от рекламы, масс-медиа и компьютеров, даже рисуя в собственном сознании ужасы «восстания машин». Восприятие бытия как со-бытия уже делает невозможным никакие другие формы бытия. Это великий разбазн событийности (Ж.Бодрийяр) [1], своеобразный наркотик «чистого разума», разрушающий-создающий возможность со-бытия. Перефразируя Декарта: «Я мыслю, следовательно, формирую (формулирую, осознаю) пределы, следовательно, существую». Или, по Нанси, «я смыслю, я нахожусь при смысле в модусе исключительности со-бытия» [7, с. 99].

Cogito является предпосылкой и основанием бытия как со-бытия, – со-бытие является основанием и предпосылкой Cogito; со-бытие осуществляется как плюрализм, консонанс-диссонанс событий, – события предопределяют возможность и реальность, а также, качество со-бытия; качественное со-бытие всегда событийное, и тем самым формирует установки Cogito. Таким образом обеспечивается референция личностного сознания (Cogito) с его идеалами и реального социального бытия как со-бытия, – через событийность, (насыщенность событиями, восприятие каких-либо фактов и явлений как событий). Пронизывая и личностное сознание, и социальную жизнь, события становятся трансцендентным основанием как одного, так и другого. Но при этом трансцендентные события теряют свое главное качество – сингулярность, то есть перестают быть событиями как таковыми, которые всегда уникальны, или сингулярны (в трактовке, например, повлиявшего на становление концепции Л.Ж.Нанси Ж.Делеза) [5]. Или превращаются в виртуальные псевдособытия (события-симулякры) в трактовке Жана Бодрийяра [2]. Так конституируются новые антиномии, уже «внутри» со-бытия: сингулярность-трансцендентность и реальность-виртуальность.

Когда со-бытие вступает в силу? По Нанси, когда становится философией (осмысливается, проговаривается, концептуально оформляется). «Неустанно мыслить – это и есть «философия» или то, что остается от нее в конце, если она, конечно, остается совместной; это и есть политика, и есть искусство или то, что остается от них. Это значит ...пересекать границы, это – праздник, и это – траур, это – кипучая деятельность ... это вопрошание о том, что такое «революция», это сопротивление, это существование» [7, с. 97]. Философия события есть выражение смысла события, предпосылка осуществления со-бытия. В каждом событии (факте, явлении, представляемом как событие) есть своя философия. В то же время, всякое со-бытие есть выражение и отражение фундаментальных философских вопросов.

Событие – не «в месте» и не «во время», но со-вместно и со-временно. Или, словами Нанси, «событие – это не то, что имеет место, но явление места, появление

пространства и времени как таковых, прочерчивание предела, его экспозиция» [7, с. 98]. Субконтрарность события и со-бытия определяется тем, что событие выражает одновременно общность и распад (сингулярность); а со-бытие «неотразимо сопротивляется общности и распаду» [7, с. 98]

Это глубоко человеческое качество – воспринимать бытие как со-бытие, может быть, самое человеческое. Техника не событийна. «Техника» – это со-человечность не-человечества, сообщество операций, а не экзистенций. «Техника» являет собой законченную форму взаимного конституирования бытия и смысла, равно как и гиперболизированную форму их бесконечной разъединенности» [7, с. 98].

Событийность есть открытость новым смыслам. И событийность есть взаимная реверсия смысла и бытия. Технизация и технологизация современного социального пространства порождает альтернативное стремление к насыщению этого пространства событиями. Так сохраняется равновесие разъединенности-соединенности, сингулярности-социальности, физической сверхплотности, непроницаемости социального пространства и, одновременно, метафизической (психологической, ментальной) проницаемости и прозрачности социальной сферы, технологического и экзистенциального.

Сегодня техника (во всех смыслах) есть данность. На данность повлиять нельзя, – она уже совершилась. В определенном смысле, способность создавать искусственный мир, мир техники – это дар, дар творчества. Но *дарованное* не есть свободно *присваемое*, не есть то, что можно при-своить, сделать своим – дарованное уже дано; здесь нет свободы, нет место случаю – нет события в данности. Где же человечеству проявить себя, как в не-данном, не-предсказуемом, в том, что можно захватить и при-своить? Поэтому со-бытие нетехнологично, а технизация не-событийна. Но со-бытие и техника обратимы: чем более технологичное общество, тем более оно событийно, и наоборот.

Следует согласиться с Нанси, утверждающим, что основная задача сообщества сегодня философская и одновременно общественная: «перед нами стоит задача, являющаяся одновременно и нераздельно «философской» и «общественной», мыслительной и политической» [7, с. 98]. Эта задача – «схватить» сущность социального бытия как со-бытия через многообразие самих событий и их представлений. Это единственный способ овладеть ситуацией в непредсказуемом и хаотичном современном мире, – обуздав волну событийности, как серфингист обуздывает волну стихии. Сегодня как никогда философия и общество связаны и обратимы – через событие языка.

Но что значит «событие языка», актуализирующееся, реализующееся в социальном бытии как со-бытии? Для Нанси со-бытие есть «связывающее разделение» бытия. Оно не субстанционально, а монадно. («Не существует общей субстанции ...; существует со-бытие, конститутивное для всякого бытия отдельно» [6, с. 3]). Бытие есть со-бытие, а со-бытие есть бытие-вместе. Такое бытие коммуникативно и некоммуникативно одновременно: коммуникативно, поскольку предстает как общение; некоммуникативно, поскольку не всегда связано с информацией (коммуникация во все не обязательно обеспечивает передачу информации; порой, это просто «болтовня ни о чем» или социально-языковые игры, обеспечивающие доступ к определенным социальным привилегиям). То есть, общение не сводится к передаче информации;

скорее, это формирование-прерывание отношений: бытие как со-бытие есть «парадокс прерывания в самих отношениях или отсутствие коммуникации в самой коммуникации» [6, с. 17].

Важный момент концептуального оформления теории события – референции события и бытия. В истории онтологии представлены различные трактовки этих значимых референций. Так, по Г.Гегелю, бытие субстанционально (событие в Бытии). У М.Хайдеггера бытие экзистенциально (бытие в Событии; событие и со-бытие концептуально тождественны). У Ж.Бодрийяра бытие симулятивно – псевдобытие, или бытие как событие-симулякр. У Ж.Л.Нанси бытие сингулярно, бытие как Со-бытие. Причем, только Ж. Бодрийяр и Л.Ж. Нанси действительно производят демаркацию категорий «со-бытие» и «событие».

В ракурсе такой демаркации Нанси анализирует конкретные социальные проблемы, обозначаемые и конституируемые как события. Главную опасность в современном мире французский философ видит в тоталитаризме мысли (или «иммантизме»). На фоне всеобщего политического благодушия, основанного на вере в то, что с тоталитаризмом покончено, как покончено с СССР или, еще раньше, с нацистской Германией, Нанси заявляет, что тоталитаризм не политическое явление, и даже не столько явление информационное, но обязательно коммуникативное. То есть тоталитаризм, понимаемый как иммантизм, заложен в человеке, его сознании, в социальной жизни как таковой. И это значит, что, чем больше будет развиваться сознание-культура-социальная жизнь, тем более тоталитарным будет становиться человеческое бытие. Ментальный, коммуникативный (социальный) тоталитаризм приобретает новые образы, предстает в новых ипостасях; он не так очевиден и материально-груб, как на заре своего возникновения – в обществе модерна. В постмодерновую эпоху тоталитаризм плавно трансgressирует из политики в культуру, как в эпоху модерна трансgressировал из экономики в политику. Но культура – это ведь *вся* жизнь человека. То есть, тоталитаризм становится всеобщим; как вирус, пронизывает все отношения-связи, социальную жизнь в целом. И демократии, с их «хрупкими юридическими парашютами» [6, с. 26] также (а может быть, еще более) подвержены «вирусу тоталитарности», как и так называемые «тоталитарные режимы». Многочисленные примеры политических акций США с их стремлением тотального навязывания демократии (разумеется, демократии исключительно в американской трактовке), как и тотальной слежкой, представленной недавно миру Э.Сноуденом, показательны. Но парадокс со-бытия в том, что и акция Сноудена «отдает» таким же тоталитаризмом идеи – ничем не лучше и не хуже.

Жан Бодрийяр называет это явление всеобщей вирулентностью социальной жизни. Когда вирулентность становится тотальной, а сама социальность является вирусом, общество пожирает себя, реальность дереализуется. В этом случае единственный способ осуществления бытия, по Нанси – поддержание социальной сингулярности через со-бытие.

Идейная тоталитарность – сущностный признак, как социального бытия, так и индивидуального: индивид ведь не только отдельный «элемент»; это «социальный атом», имеющий свою структуру, представляющий целостную систему. Индивид есть целый мир, а значит также тяготеет к идейной тоталитарности, как социум. Лишь в «отклонениях», в преодолениях, в пределах, как индивидуального, так и социального,

осуществляется бытие как со-бытие: со-вместное бытие с Другими [6, с. 27]. Поэтому есть смысл говорить только о со-бытии, о со-знании, о со-обществе, и так далее, – не как целом, не как идеях, а как взаимосвязи, взаимодействии сингулярностей и их отношениях в непрерывных трансгрессиях.

Ж.Л. Нанси разделяет понятия «общество» и «сообщество», подчеркивая, что говорит (и вообще, следует говорить) только о со-обществе. Коммуникацией сообщества является то, что Нанси называет «любовное притяжение», обращаясь к концепции идеального сообщества у Батая как «сообщества любовников». В обществе же «любовное притяжение» отсутствует, здесь коммуникация технологическая, нет общения как психологического контакта. Со-бытие осуществляется в процессе перехода – трансгрессии – из общества в сообщество; на пределе, в «точке поворота», где сплетаются все сингулярные линии, все возможности и вероятности, актуализируются все проблемы социального.

В процессе реализации бытия как со-бытия большое значение приобретают социальные мифы. Миф – это способ связать мир человека, его сознание с миром внешним. Благодаря этой связанности через миф осуществляется бытие – как самого человека, так и (для человека) бытие мира («Миф – слово... созидающее интимное бытие сообщества») [7, с.96]. Миф превращает бытие в событие.

Другой способ превращения бытия в событие – язык. Но если язык рассматривать предельно широко – это всегда язык мифа (того или иного), язык мифологичен в том плане, что содержит в себе мифы, множество мифов. А миф передается посредством языка, будь это слова или образы, жесты. Реверсия язык-миф та же, что реверсия техника-технология. Таким образом, связность бытия в со-бытии осуществляется с помощью технического средства – языка и посредством технологии мифа. Через язык символичность мифа утрируется в со-бытии: сначала миф символизирует реальное бытие, а затем и симулирует реальность. И если согласиться с Нанси, что «миф – не диалог или монолог, а единое слово многих...» [7, с. 100], то сегодня в полилогичном социальном пространстве можно наблюдать препарирование самого мифа. Общество в своем жгучем стремлении демифологизировать действительность обеспечивает то, что миф становится транспарентным, прозрачным и невидимым: миф как полилог на фоне социального плюрализма. Потому что миф, согласно Нанси, прерывается, но никогда не уничтожается (««миф» означает нечто, что не может исчезнуть просто так, пусть даже по ту сторону мифов» [6, с. 94]); напротив, распространяется и покрывает собой всю социальную жизнь (современный феномен панмифологизации действительности). Сегодняшние социальные мифы невидимы («прозрачны»), но при этом действительно тотальны, настолько, что даже широкий кругозор и образованность индивида не позволяют ему сопротивляться повальной мистификации и мифологизации действительности: как можно сопротивляться тому, что не очевидно, и как можно даже распознать миф, когда размыты критерии демаркации мифа и реальности? Вся современная социальная жизнь тотально мифологизирована, но раз-личить (произвести личностную демаркацию мифа и реальности) крайне сложно.

При этом сегодняшний миф уже не обязательно «единое слово многих». Логос един, целостен, связующее звено плюральной действительности, важнейший принцип целостности. Сегодняшний же мир – поли-логичный. То есть распадается,

становится дисперсным сам Логос. Распад Логоса на множественность предопределяет распад Мифа на корпускулы-мифологемы. Современная социальная действительность обеспечивается не цельными, связными мифами, а хаотичной плюральностью и спонтанными связями мифологем.

Как только Логос утрачивает целостность, миф утрачивает цельность. Если ранее система Логос-Миф обозначала их связь, невозможность одного без другого, но и противостояние, противоречие (Логос проявлял себя в конфликте с Мифом, как и Миф образовывался через противостояние Логосу), то сегодня система Логос-Миф распадается. Логос уже не противостоит Мифу, а только самому себе, представленному в различных формах-интерпретациях-семантических измерениях; так и Миф вступает в конфликт – противоречие с самим собой, с произведенными им же мифологемами. В результате, в современном социуме возникает возможность уже не «прерывания», а разрушения мифов. И в ситуации, когда тотальный миф покрывает всю социальную жизнь, это может привести к тому, что в *со-бытии разрушается бытие*.

Но *разрушаться* – не значит *разрушиться*. Специфическое восприятие современной социальной и культурной реальности – не через смерть, а агонию смерти, не конец, а приближение конца, то есть, не как точку, а как длительность; только длительность при этом негативная. Поэтому миф-событие-язык непрерывно разрушаются – без окончательного разрушения. И именно потому, что разрушаются, поэтому продолжают существовать: со-бытие – это существование в непрерывном процессе разрушения/созидания, причем нередко разрушение предстает как созидание, а созидание выглядит как разрушение.

Для Бодрийяра эта реверсия мифа-немифа, бытия-симуляции бытия представлена в графическом образе ленты Мебиуса. Со-бытие есть совокупность и процесс подобных реверсий [2, с. 13].

Для Нанси это явление – Предел, в том понимании, которое ввел еще Николай Кузанский. Современные миф и сообщество «на Пределе», то есть, о-предел-иваются. Со-бытие есть Предел бытия; современные мифы фиксируют этот Предел. При этом французский философ всячески подчеркивает, что идеальный миф (как Миф) потенциально тоталитарен по содержанию и форме. Его имманенцией становятся тотальные идеологии и тоталитарные режимы. Но чем более тоталитарным становится миф или Идея как актуализация мифа, тем большая опасность (как для идеи, так и для мифа) самоуничтожения: в ситуации социальной сверхплотности (сверхмифологичности) есть опасность взрыва, направленного внутрь. Бодрийяр называет такой взрыв социальной имплозией [3, с. 42]. Абсолют уничтожает себя, взрываясь изнутри в своем стремлении быть/оставаться абсолютным.

Социальный миф реализуется как само-бытие. Сегодняшняя действительность – действительность дисперсного, распадающегося мифа, который взрывает себя изнутри. Социум оказывается в состоянии непрерывной текущей имплозии и ожидания следующей имплозии. Всякий социальный миф противостоит уже не другим мифам, а самому себе: само-бытие мифа превращается в со-бытие мифа. Событие мифа, с одной стороны, обеспечивает реальное со-бытие, а, с другой, противостоит социальной реальности.

С помощью средств языка как лингвистических и семантических «инстру-

ментов», миф приобретает событийность, но при этом теряет свое само-бытие – оказывается прозрачным для самого себя, невидимым. Поэтому так актуальны сегодня в гуманитарном знании «поиски» утраченного Мифа, рассуждения об утраченном Мифе (мифе коммунизма, или демократии, тоталитаризма, мифе самого мифа, мифа языка и мифа сознания). Но как можно рассуждать о невидимом? Миф растворяется в реальности, делая всю социальную жизнь мифологичной. Сегодня Логос и Миф практически нераздельны, граница между ними зыбкая и размытая (особенно, в политике и информационных технологиях). Современный социальный миф противостоит уже не Логосу, а непосредственно реальности, создавая теперь с ней единство/противоречие. Если ранее оба, как миф, так и логос репрезентировали реальность, то сегодня реальность репрезентирует Миф-Логос.

Воспользовавшись концептуальным образом Ж.Л.Нанси, можно сказать, что общество постмодерновой эпохи – общество прерванного, вернее, *непрерывно прерываемого* и воссоздаваемого вновь мифа, распадающегося на множество мало взаимосвязанных противоречивых мифологем, в призме которых (как в разноцветных линзах) фактам, явлениям, отношениям присваивается ранг событий; через которые и посредством которых осуществляется процесс актуализации социального бытия как со-бытия.

Литература

1. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла. М.: Добросвет; 2000
2. Бодрийяр Ж. Симулякры и симуляция. /Электронный ресурс // Жан Бодрийяр. Симулякры и симуляция. URL <http://exsistencia.livejournal.com> (дата обращения 18.02.2014)
3. Бодрийяр Ж.Соблазн. М., 2000
4. Воробьев О.Ю. Эвентология как наука о событиях и со-бытии. Красноярск, 2007. 434 с.
5. Делёз Ж. Логика смысла. Екатеринбург: Деловая книга, 1998. – 480 с
6. Нанси Ж.Л. Не производимое сообщество. М.: Водолей, 2009. – 208 с.
7. Нанси Ж.Л. О событии // Философия Мартина Хайдеггера и современность. М.: Наука, 1991. С. 91-102
8. Нанси Ж.Л. Бытие единичное множественное: Пер. с фр. В. В. Фуре / под ред. Т. В. Щитцовой, Мн.: Логвинов, 2004. – 272 с.
9. Nancy, J.-L. The Inoperative Community. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1991.
10. Nancy, J.-L. La communauté désœuvrée. Paris: Christian Bourgois, 1983.

